

**MİMARİ CEPHE TASARIMINDA MALZEME VE RENK
KULLANIMININ KULLANICI ALGISI ÜZERİNE ETKİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA-ÇANKAYA ÖRNEĞİ**

BİLGE DOĞAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. HAKAN ARSLAN**

DÜZCE, 2025

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARİ CEPHE TASARIMINDA MALZEME VE RENK
KULLANIMININ KULLANICI ALGISI ÜZERİNE ETKİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA-ÇANKAYA ÖRNEĞİ

Bilge DOĞAN tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Hakan Arslan
Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Hakan Arslan
Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşegül Kaya
Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Emre Dinçer
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 20/05/2025

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

20 Mayıs 2025

Bilge Doğan

TEŞEKKÜR

Tez çalışması süresince bilgisi ve yol göstericiliği ile bana destek olan, çalışmamda büyük emeği olan değerli hocam Prof. Dr. Hakan Arslan’a çok teşekkür ederim.

Tez izleme jürimde bulunarak çalışmalarım sırasında, katkıları ile yol gösteren ve destek olan Doç. Dr. Ayşegül Kaya hocama, jürimde bulunmayı kabul eden ve bu süre içinde yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Ahmet Emre Dinçer hocama teşekkür ederim. İstatiksel analiz sürecinde yardımları için Dr. Öğr. Üyesi Afra Alkan hocama da ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma süresince gösterdikleri hoşgörü ve anlayış nedeniyle, hocalarım ve sevgili arkadaşlarıma, tezde uygulanan anket çalışmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Manevi desteklerini hep hissettiğim annem, babam, abim, Merve ablam ve kardeşime sevgi ve sabırlarından dolayı müteşekkirim.

20 Mayıs 2025

Bilge DOĞAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1. TEZİN AMACI	2
1.2. TEZİN KAPSAMI VE YÖNTEMİ	3
1.3. LİTERATÜR ÖZETİ	5
2. MİMARİ CEPHE KAVRAMI VE TASARIMI	7
2.1. KENTSEL ARAYÜZ OLARAK CEPHE	18
2.2. YAPI KABUĞU OLARAK CEPHE	20
2.2.1. Yapı Kabuğunda Malzeme	21
2.2.1.1. Doğal taş	22
2.2.1.2. Yapay Taş (Pişmiş Toprak)	23
2.2.1.3. Beton	24
2.2.1.4. Metal	25
2.2.1.5. Çelik	26
2.2.1.5. Alüminyum	27
2.2.1.6. Çinko	28
2.2.1.7. Bakır	29
2.2.1.8. Titanyum	29
2.2.1.9. Kompozit	29
2.2.1.10. Ahşap	30
2.2.1.11. Cam	31
2.2.1.12. Plastik	32
2.3. CEPHE TASARIMI	33
2.3.1. Form	33
2.3.2. Malzeme	34
2.3.3. Doku	34
2.3.4. Doluluk-Boşluk	35
2.3.5. Ritim	36
2.3.6. Renk	37
3. TOPLU KONUT TASARIMI VE KULLANICI ALGISININ İNCELENMESİ	39
3.1. TOPLU KONUT TASARIMINI ETKİLEYEN SÜREÇ VE KRİTERLER	39
3.1.1. Morfolojik Kriterler	40
3.1.2. Mekânsal Kimlik	41
3.1.2.1. Mimari Doku ve Estetik	41
3.1.2.2. Kamusal Alanlar	42

3.1.2.3. Fonksiyonel Çeşitlilik ve Esneklik.....	42
3.1.2.4. Yaya Odaklı Tasarım	42
3.1.3. Görünürlük-İmaj	43
3.1.4. Biçim-Strüktür-Malzeme	44
3.2. TOPLU KONUT TASARIMI KULLANICI İLİŞKİSİ.....	44
3.2.1. Kullanıcı Algısı	44
3.2.2. Kullanıcı Mekânsal Algı İlişkisi.....	45
3.2.3. Kullanıcı Algısını Etkileyen Faktörler	47
3.2.3.1. Mekânsal Düzen ve İşlevsellik	47
3.2.3.2. Estetik ve Mimari Kalite	47
3.2.3.3. Doğal Aydınlatma ve Hava Sirkülasyonu	47
3.2.3.4. Güvenlik ve Gizlilik.....	47
3.2.3.5. Sosyal Alanlar ve Etkileşim.....	48
3.2.3.6. Ulaşım ve Konum	48
3.2.3.7. Çevre Düzenlemesi ve Yeşil Alanlar	48
3.2.3.8. Ekonomik Faktörler	49
4. TOPLU KONUT YAPILARININ DIŞ CEPHE TASARIMINDA KULLANICI ALGISI AÇISINDAN İNCELENMESİ ANKARA ÖRNEĞİ.....	50
4.1 ÇALIŞMA ALANI HAKKINDA BİLGİ VERİLMESİ	50
4.1.1. Saraçoğlu Mahallesi Konutları	51
4.1.1.1. Tarihçesi	51
4.1.1.2. Mimari Özellikler.....	51
4.1.2. Yeşiltepe Blokları Projesi	53
4.1.2.1. Tarihçesi	54
4.1.2.2. Mimari Özellikleri.....	54
4.1.3. Merkez Ankara Projesi.....	56
4.1.3.1. Mimari Özellikleri.....	56
4.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ VE ARAÇLARI	58
4.3. ALAN ÇALIŞMASI ANALİZLER	58
4.3.1. Anket Çalışması.....	58
4.4. ALAN ÇALIŞMASI SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRME	61
4.4.1. İstatistiksel Analizler	61
4.4.2. Bulgular.....	61
4.4.2.1. Demografik Özelliklere Göre Yanıtların İncelenmesi.....	76
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	87
6. KAYNAKÇA.....	89

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1.1. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi	5
Şekil 2.1. Mimarlık ürününün cephelerine ilişkin kırılma noktaları.....	9
Şekil 3.1. Kişi Sayısına Bağlı Toplu Konut Minimum Alan Standartları (Kulaksızoğlu, 1980; Scottish Housing Handbook, 1956; Çavdar,1986;	40
Şekil 3.2. Kaynak: Beyhan, Ş. G., Ünügür, M., (2005) “Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli”, İTÜ Dergisi Mimarlık, Planlama, Tasarım Cilt:4, Sayı:2, s. 3).....	43
Şekil 3.3. Yapısal çevreyi anlama (Ünlü,A 1998)	45
Şekil 3.4. Çevrenin algılanması (Çakın, S., 1981).....	45
Şekil 3.5. Duyular, mekânlar ve kavramların ilişkilerini gösteren şema	46
Şekil 3.6. Algılama süreci, Bertalanffy, L.V., 1969	46
Şekil 4.1. Alan Çalışmasını Gösteren Süreç	50
Şekil 4.2. Katılımcıların yaş dağılımı	61
Şekil 4.3. Katılımcıların cinsiyet dağılımı	62
Şekil 4.4. Katılımcıların yaşadığı şehre göre dağılımı.....	62
Şekil 4.5. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	63

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 4. 1. Hazırlanan anket soruları.....	59
Çizelge 4. 2 (devamı). Hazırlanan anket soruları	60
Çizelge 4. 3. Saraçoğlu mahallesi konutlarına ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı.....	65
Çizelge 4. 4. Saraçoğlu Mahallesi Uyumluluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi	66
Çizelge 4. 5. Saraçoğlu Mahallesi Doluluk-Boşluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi	66
Çizelge 4. 6. Saraçoğlu Mahallesi Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi.....	66
Çizelge 4. 7. Saraçoğlu Mahallesi Malzeme başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi.....	67
Çizelge 4. 8. Yeşiltepe bloklarına ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı	68
Çizelge 4. 9 (devamı). Yeşiltepe bloklarına ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı.....	69
Çizelge 4. 10. Yeşiltepe Blokları Uyumluluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi.....	69
Çizelge 4. 11. Yeşiltepe Blokları Doluluk- Boşluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi	69
Çizelge 4. 12. Yeşiltepe Blokları Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi.....	70
Çizelge 4. 13. Yeşiltepe Blokları Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi.....	70
Çizelge 4. 14. Merkez Ankara projesine ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı ...	72
Çizelge 4. 15. Merkez Ankara Projesi Uyumluluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi	72
Çizelge 4. 16. Merkez Ankara Projesi Doluluk- Boşluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi	73
Çizelge 4. 17. Merkez Ankara Projesi Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi.....	73
Çizelge 4. 18. Merkez Ankara Projesi Malzeme başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi	73
Çizelge 4. 19. Saraçoğlu mahallesi konutları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların mesleklere göre dağılımı.....	78
Çizelge 4. 20. Saraçoğlu mahallesi konutları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların yaşadığı yere göre dağılımı.....	80
Çizelge 4. 21. Yeşiltepe blokları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların mesleklere göre dağılımı	82
Çizelge 4. 22. Yeşiltepe blokları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların yaşadığı yere göre dağılımı	84
Çizelge 4. 23. Merkez Ankara projesi için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların mesleklere göre dağılımı.....	85
Çizelge 4. 24. Üçüncü yapı için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların yaşadığı yere göre dağılımı.....	86

ÖZET

MİMARİ CEPHE TASARIMINDA MALZEME VE RENK KULLANIMIN KULLANICI ALGISI ÜZERİNE ETKİLERİ KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ: ANKARA-ÇANKAYA ÖRNEĞİ

Bilge DOĞAN

Düzce Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Dr. Hakan Arslan

Mayıs 2025, 97 sayfa

Binaların dış yüzü olan mimari cepheler, tasarımları ile kullanıcı ve kent arasında iletişimin kurulduğu ilk yer olup bir arayüz olarak değerlendirilmektedir. Mimari cephe tasarımında boyut, biçim, ölçek gibi parametrelerle birlikte en az bunlar kadar önemli yeri olan renk seçimi de binanın dış kabuğunu oluşturulan en önemli bileşenlerdendir. Son yıllarda, hızla artan nüfus ve kentlerin göç alması sebebiyle kentsel yapı ve bina tasarımları da yeni ihtiyaçlara göre değişmektedir. Bu değişiklikten renk faktörü de etkilenmektedir. Bu durumda malzeme, ürün, kullanıcı ve tasarımcı etkili olmaktadır. Bu çalışmada kullanıcı algısına göre tercihlerinin nasıl değiştiğinin, belirlenen çalışma alanları üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla farklı konut ve konut grubu tasarımlarından Ankara ilinden üç örnek belirlenerek analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Çalışma alanı Türkiye'nin ilk toplu konut örneği 1940'larda planlanmış olan Saraçoğlu Mahallesi, Yeşiltepe blokları projesi ve günümüze yakın bir zamanda, 2015 sonrası planlanmış olan Merkez Ankara projesi konutlarından oluşmaktadır. Bu bağlamda seçilen örneklerin cepheleri incelenerek biçim, malzeme, doku ve renk üzerinden sorular hazırlanmış, ilgili projelerin cepheleri dijital olarak görselleştirilmiş ve anket çalışması ile desteklenerek insanların cephe tercihleri cephe tasarımı, uyumluluk, doluluk-boşluk, algı ve malzeme konusunda ilk görüşteki algıları üzerinden incelenmiştir. Çalışma sonunda elde edilen sonuçların kullanıcı algısını anlamada ve ileride konut ve konut grubu tasarımında cephe tasarımına ilişkin bir değerlendirme aracı olacağı öngörülmektedir. Benzer alan çalışmaları farklı bağlamlarda yapılması tasarımcıların ve kullanıcıların karar verme aşamasında ölçülebilir sonuçlar elde etmelerini sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Cephe Tasarımı, Malzeme, Renk, Doku, Algı

ABSTRACT

COMPARATIVE ANALYSIS AND EVALUATION OF THE EFFECTS OF MATERIAL AND COLOR USE IN ARCHITECTURAL FACADE DESIGN ON USER PERCEPTION: ANKARA-ÇANKAYA CASE STUDY

Bilge DOĞAN

Düzce University
Graduate School, Department of Architecture
Master's Thesis
Supervisor: Prof. Dr. Hakan Arslan

May 2025, 97 Pages

Architectural facades, which are the outer faces of buildings, are the first place where communication is established between the user and the city with their designs and are considered as an interface. In architectural facade design, color selection, which is at least as important as parameters such as size, shape and scale, is one of the most important components that form the outer shell of the building. In recent years, urban structure and building designs have been changing according to new needs due to the rapidly increasing population and migration from cities. The color factor is also affected by this change. In this case, material, product, user and designer are effective. In this study, it is aimed to examine how user preferences change according to their perception through the determined study areas. For this purpose, three examples from different housing and housing group designs from Ankara province were determined, analyzed and compared. The study area consists of the first mass housing example of Turkey, the Saraçoğlu Neighborhood, Yeşiltepe Blocks Project, planned in the 1940s, and the Merkez Ankara project residences planned after 2015, close to today. In this context, the facades of the selected examples were examined and questions were prepared on form, material, texture and color, the facades of the relevant projects were visualized digitally and supported by a survey study, and people's facade preferences were examined on the basis of their first-view perceptions on facade design, compatibility, fullness-emptiness, perception and material. It is anticipated that the results obtained at the end of the study will be an evaluation tool in understanding user perception and in the future in the design of housing and housing groups. Conducting similar field studies in different contexts will enable designers and users to obtain measurable results in the decision-making phase.

Keywords: Facade Design, Material, Color, Texture, Perception

1. GİRİŞ

Şehirler, geçmişten bugüne kadar fiziksel doku, tarihi birikimler, kültürel ve sosyal doku, ekonomik doku, altyapı ve ulaşım dokusu, sosyal ve politik yapılar ile var olmuşlardır. Sahip oldukları bu mekânsal örüntülerle insanların yaşama alanlarını meydana getirmişlerdir. Dünya gündelik yaşamla ilgili hızlı bir değişim dönüşüm içerisinde. Son yıllarda hızla gelişen teknolojiler, farklılaşan alışkanlıklar kentlerin ve binaların biçimlenişlerini etkilemişlerdir. Nüfusun hızlı artışı, köyden kente yapılan göçler sebebiyle ihtiyaç duyulan konut sayısı da artmıştır. Konut ihtiyacının artması dikey mimariyi ortaya çıkarmış ve düşeyde binaların yüksekliklerinin artması fiziksel bir farklılık ortaya koymuştur. Bu anlamda yapıların dış cephesi bir yüz olarak çevreye etki eden ve çevreden etkilenen bir eleman olmaktadır.

Dış cephe, binaların karakterini ve yüzünü temsil etmekle beraber kent ve çevre için de önemli bir yere sahiptir. Binalar böylece bulundukları çevre ve kent hakkında bir ön fikir verebilmektedirler. Binalar aynı zamanda fiziksel ve sosyal çevrelerinin kültürünü de yansıtmakta ve kullanıcıların zihninde izler bırakmaktadır. Kullanıcıların algılarını etkileyen faktörler biçim, doku, renk ve boyut özellikleridir. Bu anlamda binaların veya bina gruplarının dış cephe tasarımı kullanıcıların algısını etkileyen özellikler taşımaktadır. Çok katlı konut yapılarında dış cephenin ilk göze çarpan özelliği renk de algısal açıdan büyük önem taşımaktadır.

Renk, dış cephe tasarımında tarihsel olarak önemli bir yer tutar ve şehirlerin kimliğini şekillendirmede kritik bir rol oynar. Geçmişten günümüze, renk kullanımı bazen kültürel ifade için planlı bir şekilde, bazen de kullanıcı tercihiyle bağlı olarak gelişmiştir. Ülkemizde, yapıların dış cephelerinde malzeme ve teknik şartlarla ilgili yasal düzenlemeler bulunmasına rağmen, renk konusunda yeterli uygulama yapılmamaktadır. Bu durum, çoğu zaman yapıların çevresiyle uyumsuz renklerin tercih edilmesine yol açmaktadır. Dış cephe tasarımında renk seçiminin çevreye uyumlu olması büyük önem taşır. Renk, bir yapının çevreyle olan ilişkisini doğrudan etkileyerek, mekânın algısını şekillendirir. Uygun renk

seçimleri sadece estetik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bağlamda da anlam kazandırır. Böylece dış cepheler, çevreyle bütünleşerek daha uyumlu ve estetik bir kentsel kimlik oluşturur. Renk, yapılı çevreyi oluşturan unsurlar arasında önemli bir eleman olarak, kullanıcılar ve topluluklar üzerinde derin etkiler bırakır.

Türkiye’de cephe tasarımında oran ve denge, malzeme seçimi, renk kontrast, doku ve yüzey çeşitliliği, ışık ve gölge kullanımı, fonksiyonellik ve estetik dengeleme, çevreyle uyum, zamanla uyumluluk, yerel mimari ve kültürel bağlantılar, minimalizm ve sadelik gibi estetik kurallardan belirli düzenlemeler olsa da, renk tercihi ile ilgili genel bir yaklaşımın eksikliği dikkat çekmektedir. Bu durum cephelerde fiziksel ve algısal olarak, bölgeye ve iklime uygun olmayan renklerin tercih edilmesine yol açmaktadır. Cephe tasarımı yapılırken çevredeki doğal ve yapay unsurlara uygun malzeme ve renk seçimleri yapılması da son derece önemlidir. Çünkü cephe, bir binanın çevresiyle olan ilişkisini belirleyen kritik bir unsurdur. Renk, doku ve boyut gibi malzeme özellikleri, yapılı çevredeki bütünlüğü sağlamak açısından büyük bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, cephe tasarımında yerel bağlamı ve çevresel koşulları dikkate almak, hem estetik hem de fonksiyonel açıdan büyük önem taşımaktadır.

Cepheler, sadece yapıların fiziksel görünümünü değil, aynı zamanda çevresel ve kültürel bağlamını da temsil eden önemli unsurlardır. Cepheler, estetik ve kültürel değerleri bir araya getirir. Bu nedenle, cephe tasarımında yerel bağlamın göz önünde bulundurulması, hem bireysel hem de toplumsal anlamda büyük bir öneme sahiptir.

1.1. TEZİN AMACI

Bu tez, mimari cephe tasarımının insan algısı üzerinde mevcut olup olmadığını incelemeyi sağlamaktadır. Çalışma kapsamında seçilen üç farklı oranlara sahip dış cephe tasarımları analiz edilecek, cephe elemanlarının üzerindeki psikolojik, estetik ve algısal etkiler değerlendirilecektir. Mimari cephe, hem alışveriş hem de kullanıcılarla iletişim kuran en önemli performanslardan biridir. Bu anlamda, cephe tasarımında kullanılan malzeme, renk, doku ve oranlar gibi unsurların ilk görüşteki etkilerine ve kent algısına nasıl yn vereceği araştırılmaktadır.

Kentsel anlamda yapıların cephesi dış yüzeyi oluşturmaktadır. Yapıların dış cephe

tasarımlarında renk olarak, büyük oranda nötr, göz yormayan ve kentsel bütünlüğü bozmayacak renkler tercih edilmektedir. Ancak yeni tasarımlarda cephe tasarımlarının daha koyu renklere evrildiğini gözlemlemekteyiz. Artan nüfusla birlikte toplu konut yapılarının son yıllarda daha çok tercih edildiğini ve bu gerçeğin de farklı biçim ve şekillerde cephe tasarımına yansıdığını görmekteyiz. Mevcut değişimi araştırmak üzere Ankara ilinde belirlenen alanda gözlemler yapılarak yıllara göre yapıların karşılaması gereken insan sayısının artmasıyla birlikte toplu konut formlarının da büyük ölçüde değiştiğini görmekteyiz. Tasarımlarının yeni ihtiyaçlara göre değişmesi ile dış cephelerdeki renk değişimi, kullanılan malzemeler gibi algısal özellikleri, önce literatür araştırması beraberinde hazırlanan anket ile araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, toplu konutlarda yapıların kabuğu saydığımız dış cephe tasarımlarındaki farklılıkların insan algısı üzerindeki etkilerinin belirlenebilmesidir. Çalışmada insanların algılarını ölçmeye yönelik hazırlanan anket ile üç farklı toplu konut yapı görselleri kullanılarak katılımcılara uyumluluk, doluluk-boşluk, algı ve malzeme ana başlıklarında sorular yöneltilmiştir. Cinsiyet, yaş, meslek ve yaşanılan yer gibi demografik sorular ile de katılımcıların gruplaması yapılmıştır.

Yapılan anket çalışması ile dönemselsel olarak farklı zamanlarda tasarlanmış üç ayrı toplu konutun dış cephe özelliklerinin insanlar tarafından nasıl algılandığı ölçülerek, çevresel faktörlerin insanları nasıl etkilediği, neler düşündürdüğü ve bir yapıya baktıklarında yapının nasıl bir izlenim verdiği öğrenilmeye çalışılmıştır.

1.2. TEZİN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Tezin kapsamında kullanıcıların çevresel uyum durumuna göre seçilmiş üç adet toplu konut alanındaki konutların cephesel özelliklerini nasıl algıladıkları ölçülmüştür. Araştırma yöntemi olarak ilgili literatür kaynakları incelenmiş, anket ve dijital görseller oluşturulmuş ve karşılaştırmalı alan çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS istatistiksel programında Pearson ki-kare testi yapılarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, mimari cephe kavramı üzerine araştırmalar yapılmıştır. Mimari cephe teriminin çeşitli mimar yorumları yazılmış, ilk cephe örnekleri ve çeşitli dönem özelliklerinin cephelere nasıl yansıdığı, malzeme, renk, oran kavramları üzerinden araştırılmıştır. Cephe, kentsel ara yüz olarak cephe ve yapı kabuğu olarak cephe başlığında

iki ana başlık olarak incelenmiştir. Zira mimari cepheler, yalnızca bir binanın dış kabuğunu oluşturmakla kalmaz; aynı zamanda kentle birey arasındaki etkileşimi belirleyen kentsel arayüz olarak da önemli bir role sahiptir. Cepheler, yapıların kentsel mekânla ilişkisini kuran ve kent dokusunun karakterini şekillendiren unsurlardır. Cephe, bir binanın dış ortamla kurduğu ilişkiyi belirleyen yapı kabuğu olarak işlev görür. Yapı kabuğu, iç mekânın iklimsel, fiziksel ve estetik gereksinimlerini karşılamakla birlikte, yapının kimliğini, enerji performansını ve çevresiyle olan etkileşimini doğrudan etkileyen en önemli tasarım bileşenlerinden biridir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, mimari cephe kompozisyonu incelenmiştir. Cepheyi oluşturan bileşenler, form, malzeme, doku, doluluk-boşluk, ritim, renk olarak tek tek incelenmiş, dış cephe tasarımındaki önemi ortaya konmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, toplu konut tasarımı ve insan algısı üzerine etkisi araştırılmıştır. Toplu konut yapılarının oluşumu, yıllara göre değişimi ve Ankara ilinde seçilen üç örnek detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, örnek alanın detaylı anlatımı yapılmıştır. Ankara’da seçilen üç farklı yapının tarihsel süreçleri, şu an ki durumları anlatılmış ve görsellerle desteklenmiştir. Belirlenen alanlar; Ankara ilinin farklı ilçelerinde bulunan, toplu konut yapılarından oluşmaktadır. İlki, 1940’lı yıllarda planlanan Türkiye’nin de ilk toplu konut örneği olan Saraçoğlu Mahallesi konutları, seçilen diğer alan 1960’lı yıllarda tasarlanmış Emek’te bulunan Yeşiltepe Blokları projesi ve son olarak tasarımı daha modern dönemde yapılmış olan Merkez Ankara projesi konutları belirlenmiştir. Belirlenen üç ayrı yapıda dış cephelerinin algısal özellikleri incelenmiştir. Belirlenen yapılar yerinde fotoğraflanmış, analizler yapılmıştır.

Çalışmanın beşinci bölümünde, alanda algısal analiz yapılmıştır. Çalışma alanı araştırılmış gerekli görseller sağlanarak ölçülmek istenen sorular ile anket düzenlenmiş ve çeşitli çevrelerden katılımcılarla anket tamamlanmıştır.

Anket çalışması; cinsiyet fark etmeksizin, 18 yaş ve üzeri Ankara’da ya da diğer şehirlerde yaşayan, mimar/mühendis veya diğer meslek gruplarına dijital ortamda iletilen sorular ile yapılmıştır. Anket çalışması hesaplamaları IBM SPSS Statistics 22.0 ile yapılmıştır. Çalışma; cephe, cephe tasarımı ve mimari cephede renk kullanımı konularında literatür araştırmaları

ile desteklenmiştir.

Şekil 1.1 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmanın altıncı bölümünde, konuya dair tüm literatür araştırması ve yapılan anket çalışması sonucu özetlenmiştir. Çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anketlerin değerlendirilmesinde, SPSS istatistiksel analiz programı kullanılarak kullanıcıların anket sorularına verdikleri yanıtlar ışığında bulgular değerlendirilmiştir. Çeşitli demografik özellikteki kullanıcıların dış cepheyi ilk tepkileri ve algıları üzerindeki etki ölçülmüştür. Bu araştırmada iki ana hipotez vardır:

1. Hipotez: Toplu konutların yüksekliklerinin düşük olması ve çevreyle yüksekliklerinin uyumlu olması insanların algısı üzerinde olumlu bir etki oluşturacaktır.
2. Hipotez: cephe tasarımının niteliğinin yüksek olması insanlarda olumlu algılanacaktır.

1.3. LİTERATÜR ÖZETİ

Tez çalışması, yapıların dış cephe tasarımını anlayabilmek için gerekli kavramları açıklayarak başlamakta, cepheyi oluşturan unsurlar ve insan psikolojisi etkileyen faktörleri de anlatmaktadır.

Amaç dış cephe tasarımının insan algısı üzerindeki etkilerini görmektir. Bu amaçla detaylı araştırmalar yapılmıştır. Öncelikle mimari cephe kavramı araştırılmış bu konuda Mimarlıkta Cephe-Yüzey Dönüşümü 1990'lar Sonrası Değişim Süreci (Ergün, 2008 Yüksek Lisans Tezi) tezinden ve Cephe için 'yüzey' olarak bahseden Doğan Hasol' un tanımlamasından yararlanılmıştır. Cephenin tasarlanış süreci ile cephe tasarımını oluşturan öğelerden,

cephenin algılanmasında görsel olarak etki eden faktörler üzerinden açıklama yapılmıştır. Bu anlamda, Ofis Binalarında Cephe Tanımı (Avşar, 1998 Yüksek lisans tezi) ve Mimarlıkta – Tasarım Sürecinde – Cephelerin Estetik Ağırlıklı Sayısal/Nesnel Değerlendirmesi İçin Bir Yöntem Araştırması (Öztürk, 1978 Doktora tezi) çalışmaları incelenmiştir. Literatür araştırmalarının bir kısmı mimari kimlik üzerine yapılırken, kütsel biçimlenmeleriyle görsel ifade aracı olan cephelerin incelenmesine yönelik tezler incelenmiştir. Cephe, cepheyi oluşturan bileşenler, malzeme ve yapı türüne bağılı olarak cephe gibi konular dergi makale ve tezler üzerinden okunarak algı üzerine etki eden görsel ve fiziksel faktörler araştırılmıştır. ‘İnsanlar yapıları gördüğünde yapının dış cephesi onlarda nasıl bir izlenim oluşturmaktadır?’, ‘Dış cephe tasarımı bir bütün olarak insanlara, ilk görüşte ne hissettirecektir?’ soruların cevabı uyumluluk, doluluk-boşluk, algı ve malzeme açısından değerlendirilirken Mimarlıkta Cephe-Yüzey Dönüşümü 1990’lar Sonrası Değişim Süreci (Ergün, 2008 Yüksek Lisans Tezi) ve Biçimsel ve Anlamsal İfade Aracı Olan Cephelerin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım (Şenyiğit, 2010 Yüksek Lisans Tezi) cephesel araştırmaların yapıldığı örnek tezler olarak incelenmiştir.

İncelenen çalışmalar, literatür bölümünü destekleyen çalışmalar olup, tez çalışması paralelinde cephe malzeme ve özellikleri analizlerini kapsayan alan çalışması ve çeşitli çevrelerden, mesleklerden oluşan katılımcılar ile yapılan anket çalışması, beraberinde analizi yapılmıştır.

2. MİMARİ CEPHE KAVRAMI VE TASARIMI

En temel ihtiyaçlardan biri olan barınma ihtiyacı insanların yaşamına devam etmesi adına tarih boyunca önemli olmuştur. Mağaralar, hem doğal oluşumlar hem de insan müdahaleleriyle şekillendirilmiş alanlar olarak, insanları hava koşullarından korumuş ve güvenlik sağlamıştır. İlk barınma örnekleri olarak kabul edilen bu yapılar, insanlara sığınak işlevi görürken aynı zamanda sosyalleşme ve toplumsal yapıların gelişimi açısından da önemli bir rol oynamıştır. Mağaraların sunduğu tek yüzey, sıcaklık ve rüzgar gibi dış etkenlere karşı bir koruma sağlarken, aynı zamanda iç mekan düzenlemeleri için de sınırlı bir alan sunmuştur. Bu nedenle, insan toplulukları zamanla daha gelişmiş barınma biçimlerine yönelmişlerdir. Mağaralardan sonra, ahşap, taş ve tuğla gibi malzemelerle inşa edilen yapılar, barınmanın daha fonksiyonel ve estetik hale gelmesini sağlamıştır. Mağaralar, doğal oluşumlar olarak genellikle tek bir yüzey sunarken, ilkel barınaklar, dışarıdan gelen tehlikelere karşı ek koruma sağlayan bir "kabuk" veya yapı katmanına sahiptir. Bu kabuk, insanların çevrelerini gözlemlmelerine ve dış koşulları tanımalarına olanak tanırken, aynı zamanda iç mekânın sıcaklığını ve güvenliğini de artırır. Dolayısıyla dış dünya ile ilişkiler, mağaralardaki gibi sınırlı kalmamaktadır (Lee, 2011). İlkel barınak modelinin sunduğu bu ikili yüzey, insanlara sadece fiziksel bir koruma sağlamakla kalmaz, aynı zamanda sosyal ve kültürel etkileşimler için de bir alan yaratır. Sosyal bakış açısından ise cepheler, "kent yaşamının fiziksel ve toplumsal çerçevesinin boyutlandığı" mekan parçasıdır (Çubuk, M., & Yüksel, G., 1978). İnsanlar, bu yapılar içinde bir araya gelerek toplumsal bağlarını güçlendirmiş ve kültürel pratiklerini geliştirmişlerdir. Her iki model de korunma amacını taşıırken, farklı yapısal özellikleri ve işlevleri sayesinde insanlık tarihinin gelişiminde önemli bir yer edinmiştir. Bu evrimsel süreç, insanların yaşam koşullarını ve çevreleriyle olan ilişkilerini derinlemesine etkilemiştir.

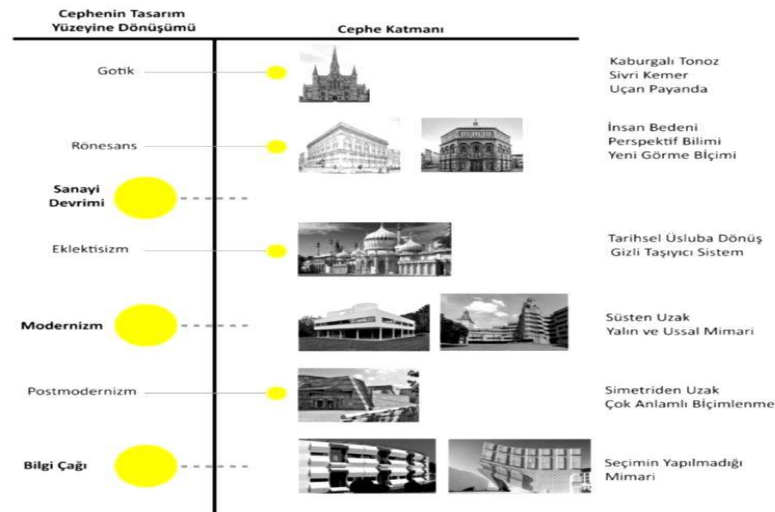
Görsel 1. Mağara (Karain Mağarası), Karain Mağarası Oluşumu, 2016
(Hürriyet Gazetesi, 2016)

İlkel barınak modelindeki "kabuk" kavramı, günümüz mimarisinde de yapı kabuğu anlayışının temelini oluşturur. İlkel barınaklardaki kabuk, dış çevreden koruma sağlarken, aynı zamanda iç mekânda güvenli bir alan yaratır. Günümüzde yapı kabuğu, bir yapının dış yüzeyini ve bu yüzeyin sağladığı koruma, estetik ve işlevsellik gibi unsurları ifade eder. Yapı kabuğu, malzeme seçimi, şekil ve yapı elemanlarıyla birlikte, iç mekânın iklimsel koşullarını kontrol etmeye yardımcı olur. Aynı zamanda, yapının enerji verimliliğini artırarak sürdürülebilir tasarımlar için de önemli bir rol oynar.

Mimari cephe, bir yapının karakterini belirleyen ilk göze çarpan unsurdur. Dış cephe tasarımı, binanın ilk görünümünü belirler, yapının estetik görünümü, malzeme seçimi, kullanılan renk renk tercihi, pencere düzenlemeleri, cephe detayları ve diğer mimari özellikleri içerir. Dış cephe tasarımı, hem estetik hem de pratik faktörleri içerir. Estetik açıdan, bir binanın dış cephesi, bina sahibinin veya tasarımcının stil tercihlerini yansıtarak çevresiyle uyumlu olmalıdır. Pratik açıdan tasarlanan cephenin iklim koşullarına, çevresel etkenlere ve bina fonksiyonuna uygun olması gerekmektedir. Bunlarla beraber enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik gibi özellikler de dış cephe tasarımında önemli bir rol oynar. Cephe, farklı malzemelerde yapılabilir örneğin taş, tuğla, ahşap, cam, metal gibi. Aynı zamanda, mimarlar, binaların enerji verimliliğini artırmak için yalıtım malzemelerini dış cephe tasarımına entegre edebilirler. Bu sebeple dış cephe tasarımı, estetik algıyı ve fonksiyonu bir araya getirerek yapı tasarımının önemli bir unsuru haline gelir. Cephe,

dilimize Arapça’ da anlamı ‘alın’ olan bir kelimedir. Düzgün (2016) dıştan için, içten dışın algılanabildiği sınırı teşkil eden ve bir bütünlüğü tarifleyen bu olguyu mimari kabuk olarak yorumlamıştır (Düzgün, 2016).

"Mimari cephe" terimi, bir binanın dış yüzeyini ve bu yüzeyin tasarımını ifade eder. Cephe, bir binanın görsel olarak algılanan ön yüzüdür ve mimari tasarımın önemli bir unsuru olarak kabul edilir. Mimarlar, bina cephesini estetik, işlevsel ve çevresel faktörlere uygun bir şekilde tasarlarlar. Yapıyı içeriden dışarıya olduğu gibi dışarıdan içeriye doğru tasarlamak, yapının mimarlığını oluşturan gerekli gerilimlerin ortaya çıkmasını sağlamak demektir. İçerisi dışarıdan farklı olduğu için, duvar yani farklılaşmanın başladığı yer mimari bir olguya dönüşür. Bu iç güçler ve çevre güçleri hem genel hem özel hem belirlenimsel hem de rastlantısaldır. “Dışarıyla içeriği birbirinden ayıran duvar olarak mimarlık hem bu çözümün mekânsal anlatımına hem de bu çatışmanın sahnelenmesine dönüşür. İçerisiyle dışarı arasındaki farkın ortaya konmasıyla mimarlık, bir kez daha kapılarını kent bilimsel bir bakış açısına açar.” sözleriyle açıklar (Ergün, 2008). Bu noktada bir diğer kavram olarak “yüzey” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Hasol yüzey kavramını, “Bir cisim uzaydan ayıran dış ve yaygın bölümü, satıh. Yapıda yüzeyler, düzlem yüzeyler ve eğri yüzeyler olarak iki ana bölümde toplanırlar.” şeklinde tanımlar (Hasol, 2012). Le Corbusier ise yüzeyi, “Kütle, onu yönlendiren ve yaratan hatlara göre bölünmüş bir yüzeyle kaplıdır; yüzey kütleye kişiliğini vermelidir.” şeklinde tanımlar (Le Corbusier, 2017).

Şekil 2.1 Mimarlık ürününün cephelerine ilişkin kırılma noktaları

Antik Mısırdaki, Yunan ve Roma uygarlıkları, mimari cephelerde simetri, oranlar ve sütunlu düzen gibi unsurları vurgulayan tasarımlara sahipti. Özellikle Yunan mimarisinde, ünlü Dor, İyon ve Korint sütunlu düzenleriyle bilinen estetik öğeler kullanılmıştır. Orta Çağ'da, özellikle Gotik mimarisinde, yüksek katedraller ve kiliselerde dikey vurgular, kemerler ve pencerelerde detaylı vitraylar görülmekteydi. Gotik mimarinin en önemli yapılarından biri Paris'teki Notre Dame Katedralidir.

Görsel 2. Notre Dame Katedrali. Mimarlık ve ilke Kavramları, Avrupa'da Gotik, 2017
(Rönesans ve Barok Mimarileri, 2017)

Orta Çağ'ın sonlarına doğru, Rönesans dönemiyle birlikte klasik mimari unsurlar tekrar popüler hale gelmiştir. Bu dönemdeki mimari cepheler, antik Roma ve Yunan mimarisinin unsurlarını yeniden keşfederek ve yorumlayarak, estetik ve işlevsellik açısından önemli değişimlere yol açmıştır. Simetri, oranlar ve klasisizm, mimari cephelerde önemli bir rol oynamıştır. Rönesans dönemi dış cephesinin temel özellikleri şu şekilde sayılabilir. Cepheler genellikle sade ve zarif bir şekilde düzenlenmiştir. Antik motifler, kolonlar kemerler, yarım kubbeler gibi klasik Roma ve Yunan mimarisinden alınan unsurlar sıkça kullanılmıştır. Klasik üslup, düzgün geometrik formlar ve düzgün taş işçiliği ön plandadır. Cephelerdeki yapılar genellikle yatay hatlarla vurgulanır. Işık ve hava, büyük pencereler ve açık alanlar, iç mekânlara doğal ışığın girmesini sağlar, bu da mekânları daha ferah hale getirir. Dekoratif elemanlar, süslemelerde freskler, heykeller ve kabartmalar gibi sanat unsurlarına yer verilmiştir. Bu, cephelerin estetik açıdan zenginleşmesini sağlamıştır. Öne çıkan yapılar arasında Andrea Palladio'nun eserleri ve Floransa'daki Medici Sarayı bulunmaktadır.

Görsel 2. Andrea Palladio: Villa Rotonda Gilbert, Mark, 2020
(Historical dictionary of modern Italy , 2020)

Görsel 4. Andrea Palladio/ Basilica Palladiana Gilbert, Mark, 2020
(Historical dictionary of modern Italy , 2020)

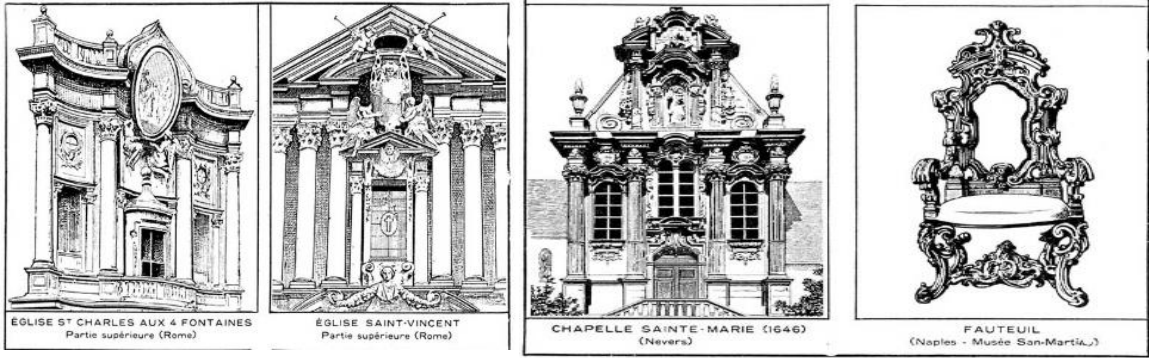

Görsel 5. Andrea Palladio/ Loggia del Capitano Gilbert, Mark, 2020
(Historical dictionary of modern Italy , 2020)

Rönesans dönemi mimarisi, sadece mimari formları değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel dönüşümü de yansıtan önemli bir dönemdir. Cephe tasarımlarındaki estetik ve işlevsellik, bu dönemi sanat tarihinde özel kılar.

Barok ve Rokoko mimarisi, 17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan iki önemli sanat akımıdır. Barok mimarisi; Dramatik ve duygusal, görselliği ve duygusal etkileri artırmak amacıyla yoğun bir şekilde süslenmiştir. Yüksek tavanlar, büyük pencereler ve ayrıntılı oymalar sıkça kullanılır. Dinamik formlar, eğriler kıvrımlar ve asimetrik düzenlemeler, mekânın hareket hissini artırır. Yapılar genellikle güçlü bir şekilde dışa açılır. Aydınlatma ve gölge, barok yapılar, ışık ve gölge oyunları ile zenginleştirilmiş, mekânın derinliği ve hacmi vurgulanmıştır. Görkemli detaylar, süslemelerde altın varak, freskler, heykeller ve diğer sanat eserleri sıkça kullanılır. Örneğin, St. Peter's Bazilikası (Roma) tipik bir Barok örneğidir.

Barok süslemesindeki amaç Rönesans'ın tersine, estetik bir unsurdan çok dini imgeler ve dini öğretilerin coşkulu duygusunu dindarlara doğru aktarmakla temellendirilmiştir. Yukarda değinilen 1563 yılındaki Trent Konsili'nde görüşülen, din algısının inandırıcı bir anlatım yoluyla verilmesi ve kutsal hikâyelerin yorumlanmasında en katı disiplin ve doğruluğun uygulanmasını gerektiren kararlar sanatçıların gözetiminden ruhban sınıfı sorumlu tutulmuştur. Ruhban sınıfı için sanatın kiliseye yansması ancak açıklık, basitlik ve anlaşılabilirlik, gerçekçi yorumlama ve duygusal dindarlığa teşvik ile olabilirdi. Rönesans idealleştirmesinin aksine, gerçeğin sergilenmesi artık gerekli görülüyordu. Yani Mesih acı çekmiş, kanamış, derisi yırtılmış, yaralanmış, deforme olmuş olarak gösterilmelidir. Soluk ve çirkin gösterilmesi gerekiyorsa güzellik kavramları bu gerçekçilikle temellendirilmeli ve en küçük ayrıntısına kadar doğrulukla verilmeliydi (Wittkower, 1958, s.20-21).

Görsel 3. Barok mimarisi örnekler ,2025

Görsel 4. St. Peter's Bazilikası (Roma)

Görsel 5. Versailles Palace, France

Görsel 9. Dolmabahçe Sarayı, İstanbul ,2025

Görsel 6. Malta Köşkü, İstanbul, 2025

Rokoko mimarisi; Hafif ve neşeli, Rokoko, Barok' un ihtişamını hafifleten ve daha zarif bir estetik sunan bir akımdır. Yapılar daha açık, havadar ve samimi bir hava taşır. Organik şekiller, kıvrımlı hatlar, doğadan ilham alınarak oluşturulmuş formlar ve asimetrik düzenlemeler ön plandadır. Süslemeler daha ince ve zariftir. Renkler, genellikle açık, pastel tonlardan oluşur. İç mekânlarda yumuşak renk geçişleri ve doğal malzemeler tercih edilir. İç mekân odaklıdır, iç mekânların estetiğine büyük önem verir. Tavan resimleri, süslü şömineler ve lüks mobilyalar iç mekân tasarımının ayrılmaz bir parçasıdır. Örnek olarak, Versailles Sarayı'nın iç mekânları Rokoko tarzını yansıtır. Her iki akım da dönemlerinin kültürel ve sosyal dinamiklerini yansıtırken, barok mimarisi daha görkemli ve dramatik bir yaklaşım sergilerken, rokoko daha zarif ve hafif bir estetik anlayışı benimsemiştir. Bu yeni sanat, gerçekçi dünya görüşünü, mitolojiyi, geçmişi ve Hristiyanlığı harmanlayarak kullanan bir kültürün manzarası olarak ortaya çıkmıştır. Böylece gerçekleştirilen tüm kültürel ve sanatsal yorumlamalar eğlenceli ve tantanalı bir bakış açısıyla verilmiştir. Örneğin, amaca uygun ve rahat döşenmiş bir mekân, Barok dönemde kavranılması zor bir algı yaratması için gösteriş, abartı, süs ve karmaşa ile oluşturularak sanatın kilit yansıması olarak seçilmiştir (Özdal, 2004, s.36).

Görsel 7. Branicki Sarayı / Polonya , 2025

Görsel 8. Versailles Palace, France, 2025

Görsel 9. Yıldız Sarayı, İstanbul, 2025

Neoklasik dönemde, klasik Antik Yunan ve Roma mimarisine olan vurgu devam etmiş, basit ve simetrik tasarımlar, düz yüzeyler ve sütunlu düzenler bu dönemin mimari cephelerini karakterize etmiştir. 20. yüzyılın ortalarından itibaren modern mimari, işlevselliği ve minimalizmi vurgulayarak, daha sade ve geometrik cephe tasarımlarını benimsemiştir. Cam, çelik ve beton gibi endüstriyel malzemelerin kullanımı artmıştır. Sadelik ve orantı, neoklasik mimaride sade ve simetrik yapılar ön plandadır. Orantılar, klasik mimarinin estetiğine uygun olarak dikkatle tasarlanmıştır. Dor, iyon ve korint sütunları gibi klasik sütun düzenleri sıkça kullanılır. Bu sütunlar genellikle yapının ön cephesinde yer alır. Fasılalar, binaların cephelerinde dikdörtgen pencereler ve kapılar ile birlikte geniş çıkıntılar (fasılalar) yer alır. Dekoratif öğeler, mimaride klasik motifler, kabartmalar ve frizler sıkça kullanılır. Ancak bu süslemeler, Barok dönemdeki gibi abartılı değildir; daha ölçülüdür. Malzeme seçimi, genellikle taş ve mermer gibi dayanıklı malzemeler tercih edilir. Bu malzemeler, yapının kalıcılığını ve ağırlığını simgeler. Neoklasik mimari, özellikle Fransa, İtalya ve İngiltere'de etkili olmuştur. Paris'teki Pantheon ve Washington D.C.'deki Beyaz Saray gibi yapılar bu dönemin önemli örneklerindendir. Türkiye'de de neoklasik etkiler, özellikle 19. yüzyılda bazı kamu binalarında ve köşklere görülmektedir.

Batı tarihinde bin yılı aşkın bir süre boyunca güzel binanın, tapınağı andıran görünümü, süslü sütunları, yenilenen oranları ve simetrik ön cephesiyle klasik bina olduğu düşünülüyordu. Klasik yapıtların ortak özellikleri; yüzlerce yıl boyunca pencerelerin, kapıların, nasıl

yapılacağı, binaların ön cephelerine sütunların, alınlıkların nasıl yerleştirileceği, odaların hollere nasıl açılacağı, demir aksesuarların, pervazların nasıl olması gerektiği konusunda hemen herkes fikir birliği içinde olmasıdır (Botton, A., 2007). 20.yy ortalarında mimari biçimleri geliştiren akımlar, gelenek ve kültürlerin mimariye kattıkları anlama bakmaksızın, sadece “işlevsel” bir imajı yaratarak mekân kurgularını gerçekleştirmişlerdir. Bu durum, bir iletişim aracı olan mimariyi, zamanla her yerde birbirine benzer kurgular haline getirmiş, geleneksel ve kültürel dilin zamanla etkisini yitirmesine yol açmıştır (Çolak, A., 2004).

Görsel 10. Panteon, Paris, 2025

Görsel 11. Washington, D.C. White House, 2025)

Görsel 12. Anıtkabir, Ankara, 2025)

Görsel 13. Teyyare Apartmanları, İstanbul, 2025)

Görsel 2.14 Tbmm Binası, Ankara, 2025

Modern mimarlığın işlev ve teknoloji kökenli içeriği üzerine kurgulanan biçim dilinde anlam, hem bu içeriğin dışavurumu hem de mimarlık söylemindeki akılcılığın bir göstergesi olmuş, modernizmin eleştirisi, kullanıcıyla kurulan bu ilişkinin oldukça sıradan, bildik bir düz anlam düzeyinde kaldığı, yan anlamlar yoluyla renklendirilmesi ve zenginleştirilmesinin gerekliliği üzerine kurulmuştur. Tarihsel süreklilikte geçmişle yeniden barışmak iddiasıyla ortaya çıkan post modern söylemde, biçim yerine figür ve tip, biçim-içerik ilişkisine karşı biçim-anlam ilişkisi gündeme gelmiştir (Uraz, T., U., 1999).

2.1. KENTSEL ARAYÜZ OLARAK CEPHE

Kentsel arayüz, bir binanın dış yüzeyinin çevreyle olan ilişkisini ve etkileşimini ifade eder. Bu kavram, sadece yapının estetik görünümünü değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve fonksiyonel boyutlarını da kapsar. Dış cephe, şehirdeki diğer yapılarla olan ilişkisini belirleyerek, kentsel alanın kimliğini şekillendirir. Dış cephe tasarımı, malzeme seçimi, renk kullanımı, ışık ve gölge oyunları gibi unsurlar, kentsel ara yüzü etkileyerek, insanların mekânla nasıl etkileşime girdiğini belirler. Ayrıca, sürdürülebilirlik, erişilebilirlik ve yerel kültürel değerler gibi faktörler de dış cephe tasarımında önemli bir rol oynar. Bu nedenle, dış cepheler yalnızca estetik değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel birer iletişim aracı olarak da düşünülebilir.

Cepheler, kentsel düzen içinde önemli bir rol oynar; yapıları sınırlandırmakla kalmaz, aynı zamanda kentsel mekânları tanımlayan ve şekillendiren unsurlardır. Bir arayüz olarak cephe, hem fiziksel bir sınır oluşturur hem de çevrede yaşayan insanlarla sosyal etkileşimler yaratır. Bu bağlamda, cepheler sadece mimari bir özellik değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel dinamikleri yansıtan bir olgudur. Kentsel mekânlarda cepheler, kimlik ve aidiyet duygusunu pekiştiren, toplulukların etkileşimde bulunduğu alanlar yaratır. Bu nedenle, cephe tasarımı yalnızca estetik kaygılarla değil, aynı zamanda sosyal fonksiyonlar göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Böylece, cepheler hem bireylerin hem de toplulukların yaşam alanlarını zenginleştiren unsurlar haline gelir.

Gehl (1977), ara yüz kavramını, “Öznel ve kamusal mekân arasındaki geçiş bölgesi.”

olarak tanımlar (Bala, 2006).

Kentsel ara yüz olarak cepheler, yapıların kimliğini belirlemenin yanı sıra çevresel ve toplumsal bağlamları da yansıtan önemli unsurlardır. Yapım teknikleri, malzeme seçimi ve tasarım öğeleri biçim, oran, boyut, renk ve doku cephelerin özgün kimliklerini oluşturur. Bu özellikler, cephelerin sadece estetik bir unsur olmanın ötesine geçerek, bulunduğu çevre ile etkileşim kurmasına olanak tanır. Cepheler, yerel kültürü ve tarihî bağlamı yansıtarak, kentsel mekânların karakterini şekillendirir. Bu sayede, hem bireyler hem de topluluklar için anlam dolu alanlar yaratır. İnsanlar, bu cepheler aracılığıyla kentle etkileşime geçer ve kentin kimliğini algılar. Sonuç olarak, cepheler, kent kimliğinin oluşumuna katkı sağlarken, sosyal etkileşimlerin ve toplumsal hafızanın güçlenmesine de yardımcı olur.

Kentsel arayüz olarak cephe, yapıların kentle olan iletişimini güçlendiren önemli bir araçtır. Tasarım öğeleri ve estetik özellikleri sayesinde, cepheler kullanıcıların kentsel mekânlarla etkileşimlerini teşvik eder ve kent yaşamına aktif katılımlarını destekler. Kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veren elverişli kentsel mekânların oluşumunda, cephe kompozisyonu kritik bir rol oynar. İyi tasarlanmış cepheler, sosyal etkileşim alanları yaratır, insanları bir araya getirir ve kentsel deneyimi zenginleştirir. Böylece, cepheler sadece mimari unsurlar olmanın ötesine geçerek, kentin sosyal dinamiklerine katkıda bulunur ve toplumsal yaşamı canlı tutar. Bu nedenle, cephe tasarımında hem estetik hem de işlevsel unsurların dengeli bir şekilde bir araya getirilmesi büyük önem taşır.

Binaların cepheleri, kente açılan yüzleridir ve kent sakinleriyle sürekli bir iletişim halindedir. Bu nedenle cephe tasarımı, kullanıcıların mekânla kurduğu ilişkiyi güçlendiren önemli bir faktördür. İyi tasarlanmış bir cephe, yaya trafiğini teşvik edebilir, sosyalleşme alanları yaratabilir ve şehirdeki yaşam kalitesini yükseltebilir. Cepheler, kamusal alan ile özel alan arasında bir sınır oluşturur. Bu sınır, geçirgen, yarı geçirgen veya tamamen kapalı olabilir. Örneğin, büyük pencerelerin kullanımı, kamusal alandan özel alana görsel bir bağlantı sağlar. Daha kapalı cepheler ise özel yaşamın gizliliğini korur. Bu geçiş alanlarının tasarımı, binanın kentle olan ilişkisinde belirleyici olur. Cepheler, insan ölçeğine uygun tasarlandığında, kentsel mekânın daha davetkâr ve yaşanabilir olmasını sağlar. Yaya dostu cepheler, sokak seviyesinde aktif kullanım alanları, oturma alanları, ticaret birimleri gibi unsurlar barındırarak kent sakinlerinin mekânla daha doğal bir ilişki kurmasına olanak tanır.

Cephelerin kamusal yaşamı teşvik edecek şekilde tasarlanması, sosyal etkileşim için fırsatlar yaratır. Örneğin, geniş kaldırımlar, balkonlar, teraslar ya da cephede yer alan kafe ve mağaza gibi ticari birimler, insanların bir araya gelebileceği, sosyalleşebileceği alanlar sunar. Bu tür düzenlemeler, kent içinde canlı ve dinamik bir sosyal yapının oluşmasına katkı sağlar.

Kentsel cepheler, estetik açıdan bir çeşitlilik sunduğunda kentte görsel zenginlik yaratır. Cephelerdeki malzeme farklılıkları, doku, renk, form ve geometrik oyunlar, kentin monotonlaşmasını engelleyerek, kullanıcıların mekânda daha olumlu algılar geliştirmesine yardımcı olur.

Cepheler, kentsel mekânın önemli bir parçasıdır ve kent sakinlerinin günlük yaşamlarında karşılaştıkları ilk görsel öğelerdir. Bu nedenle cephe tasarımı, yalnızca binanın estetiğiyle değil, kentin genel dokusuyla ve kamusal alanlarla olan ilişkisiyle de ele alınmalıdır. Kentsel arayüz olarak cepheler, hem bireyler hem de topluluklar için kentin yaşanabilirliğini artıran, sosyal, estetik ve işlevsel roller üstlenir.

2.2. YAPI KABUĞU OLARAK CEPHE

Cephe, bir yapının hem fiziksel hem de sosyo-kültürel boyutta önemli bir bileşenidir. Fiziksel boyutta, iç mekânı dış etkilerden koruyarak güvenlik ve mahremiyet sağlar, ayrıca alanları birbirinden ayırarak sınırlar oluşturur. Bu işlev, yapının enerji verimliliğini artırabilir ve kullanıcı konforunu sağlayabilir. İletişimsel boyutta ise cephe, iç ve dış mekân arasındaki etkileşimi temsil eder. Yapının dış görünümü, mimari tarzı ve kullanılan malzemeler aracılığıyla bina hakkında ilk izlenimi oluşturur. Bu, yapının kimliğini ve yerel kültürel bağlamını yansıtır. Farklı cephe tasarımları, çevredeki toplulukla olan ilişkisini ve kullanıcıların algısını şekillendirir. Sonuç olarak, cephe, sadece bir yapı bileşeni değil, aynı zamanda mekânsal deneyimleri etkileyen, kültürel kimliği ve sosyal dinamikleri ifade eden önemli bir unsurdur.

Fiziksel boyutta cepheler, iç mekân ile dış mekân arasında önemli bir ayırıcı ve koruyucu işlev üstlenirken, pencere, kapı ve güneşlik gibi elemanlar sayesinde havalandırma, yalıtım ve aydınlatma gibi sistemsal işlevleri de yerine getirir. Zamanla malzeme ve teknolojiye gelişmeler, cephelerin biçim ve işlevinde önemli değişiklikler yaratmıştır. Bu değişim, cephelerin işlevsel olarak farklılaşmasına neden olmuştur. Geleneksel yapı kabukları, iç ve

dış mekânı ayırma ve koruma işlevlerini sürdürse de, günümüzde daha ince ve hafif yapı elemanlarının kullanıldığı sistemler daha çok kullanılmaktadır. Artık cepheler sadece fiziksel bir sınır değil, aynı zamanda estetik ve görsel kaygıları da ön plana çıkaran bir unsur haline gelmiştir. Modern mimaride cephe tasarımı, hem işlevselliği hem de görsel çekiciliği bir araya getirerek, yapının kimliğini ve çevreyle olan ilişkisini daha da güçlendirmektedir. Bu bağlamda cepheler, günümüz mimarisinde hem teknik hem de estetik bir rol oynamaktadır.

Yapı kabuğu olarak teknik özellikleri ve işlevlerinin yanı sıra cepheler, iç mekânı, dış mekândan ayırırken, ikisini aynı zamanda birbirine bağlayan, bir diğer anlamda, dış dünyaya açıklık da sağlayan, görsel ve dokunsal deneyim fırsatı sunan düzlem olarak kabul edilmektedir (Lee, 2011).

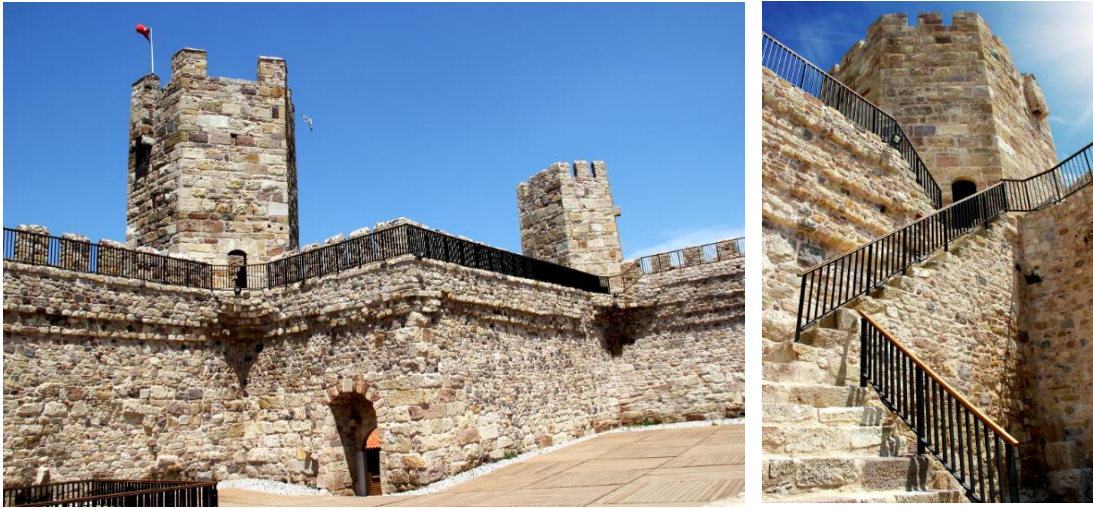
Bulunduğu iklim koşullarına göre cepheler; ısıtma, soğutma, havalandırma ve aydınlatma gibi işlevler için etkin bir şekilde kullanılabilir. Enerji etkin tasarımlarda yapı kabuğunun rolü oldukça kritiktir. Bu bağlamda, enerji verimliliği yüksek, akıllı ve sıfır enerji tüketen yapı kabuğu modelleri geliştirilmiştir. Bu modellerde cephe elemanları ve kullanılan malzemeler, teknolojik yeniliklerle optimize edilmekte; ışık ve güneş gibi çevresel faktörlere duyarlı hale getirilmiştir. Örneğin, güneş panelleri veya akıllı cam sistemleri gibi entegre çözümler, cephelerin enerji üretmesine olanak tanır. Böylece, cepheler sadece koruyucu bir unsur değil, aynı zamanda enerji verimliliğini artıran ve sürdürülebilirlik hedeflerine katkı sağlayan önemli bileşenler haline gelir. Sonuç olarak, modern mimaride cephe tasarımı, hem estetik hem de işlevselliği bir araya getirerek, enerji etkin çözümler geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır.

2.2.1. Yapı Kabuğunda Malzeme

Yapı kabuğunda kullanılan malzeme çeşitliliği, dönemin teknolojisine ve malzeme çeşitliliğine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu malzemeler arasında doğal taş, birleştirilmiş toprak, beton, metal, ahşap, cam ve plastik gibi ürünlerdir. (Gür, 2015). Malzeme seçimi, yapı kabuğunun performansını, işlemlerini, enerji performansını ve estetik görünümü doğrudan etkilemektedir. Yapı kabuğunda kullanılan özellikler, mimari tarz, iklim koşulları, maliyet ve sürdürülebilirlik gibi özelliklere göre seçilir.

2.2.1.1. Doğal taş

Doğal taş, yapı tarihi boyunca en eski ve en yaygın kullanılan malzemelerden biridir. Bu malzemeyi bol miktarda bulunması ve kolay erişilebilir olması avantajlı kılmaktadır. Doğal taşlar, bulundukları bölgeye göre çeşitlenir ve farklı fiziksel özellikler gösterir. Yumuşak ve kolay şekil verilebilen kil gibi taşların yanı sıra, granit ve mermer gibi daha sert ve dayanıklı taşlar da yapı sektöründe kullanılmaktadır. Bu taşların nerede olduğu, özellikleri ve dayanıklılıklarına bağlı olarak değişim görülmektedir. Tarih boyunca ilk çağlarda, insanlar buldukları doğal taşları kesip işleyerek, yapıların inşaatında kullanmışlardır. Bu kullanım kaleler ve surlar gibi dayanıklı yapılar ortaya çıkarılmıştır. Doğal taşlar, merkezi mimari tekniklere ve ihtiyaçlara göre şekillenmiş, hacimli ve estetik yapısıyla yapı sektöründe vazgeçilmez bir malzeme olmaya başlamıştır. Doğal taş, tarih boyunca sunduğu renk çeşitliliği, zengin doku özellikleri, sağlamlık, uzun ömürlülük ve istenilen boyutlarda işlenebilme gibi günümüzde cephe kaplaması olarak sıklıkla tercih edilmektedir. Bu özellikleri sayesinde hem estetik hem de modern teknoloji ile birlikte, doğal taşlar ince plakalar halinde aynı sağlamlık ve dayanıklılık özelliklerini korurken, daha hafif ve düşük dayanıma sahip cephe kaplamalarına dönüşmektedir. Bu ince taş plakalar, hem bakım payını azaltır hem de maliyet avantajı sağlar. Böylece doğal taş, teknolojik yeniliklerle desteklenerek modern mimari yapılarda estetik ve fonksiyonel çözümler sağlamaktadır. (Duru, 2021)

Görsel 15. Doğal taşlarla örülmüş, Çandarlı Kalesi 2025

2.2.1.2. Yapay Taş (Pişmiş Toprak)

Kerpiç; toprak, kil ve suyun karıştırılmasıyla elde edilen bir yapı malzemesidir ve güneşte kurutularak sertleştirilir. Mısır uygulamalarıyla ise kerpiç daha dayanıklı hale getirildi. Yapay taşın en eski örneklerinden biri olan Çatalhöyük, önemli bir arkeolojik yerleşimdir. Kerpiç bloklar kullanılarak inşa edilmiştir. Kerpiç ile saman birleştirilerek malzeme kurumu sırasında yaşadığı çekme (rötre) problemleri azaltılmıştır. Bu yöntem, kerpicing çatlamasını önler ve daha uzun ömürlü yapılara olanak sağlar. Hem Çatalhöyük'te hem de Mısır'da kerpiç, ülkelerin bulunduğu coğrafyanın imkânlarına göre şekillenmiş ve sürdürülebilir bir yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Sümerler ise kerpicing hammaddesi olan kili pişirerek tuğlayı üretmişlerdir (Akman, 2003). Bu şekilde daha dayanıklı bir yapı malzemesi elde edilmiştir.

Görsel 16. Morelia Kültür Merkezi, 2025

Görsel 17. Léo Doktor Konutları, 2025

Görsel 18. The Great Wall of WA, 2025

2.2.1.3. Beton

Beton, yapı kabuğu olarak mimaride yaygın olarak kullanılan dayanıklı bir malzemedir. Yapı kabuğu sistemi üstlenen beton, hem taşıyıcı eleman olarak hem de dış cephe kaplamalarında tercih edilmektedir. Beton, yüksek dayanım ve uzun ömürlülük ile dikkat çeker. Ayrıca farklı kalıplara dökülebilen özelliği sayesinde çeşitli formlarda uygulanabilir, aynı zamanda mimari tasarımlarda esneklik sağlar. Günümüzde beton, strüktürel bir eleman olarak değil, estetik bir dış cephe malzemesi olarak da tercih edilmektedir. Örneğin beton çeşitlerinden **brüt beton**, yüzey işlemi uygulanmış doğal kalitede, modern ve minimal bir görünüm sunar. Bunun yanı sıra, betonun çeşitli dokuları ve renklerinin kazandırılmasıyla da minimalist bir görünüm mümkündür. **Prekast beton** paneller fabrika ortamında üretilip şantiyeye getirilerek monte edilir, bu da hızlı ve pratik bir cephe çözümü sağlar. Beton, yapılara dayanıklılık, ısı yalıtımı, yangına dayanım, maliyet etkinliği, estetik esnekliği sağlamaktadır. Sonuç olarak, beton, hem esnek bir malzeme olarak hem de estetik bir cephe çözümü olarak yapı kabuklarında vazgeçilmez bir seçenek haline gelmiştir. Modern teknolojilerle birleştirildiğinde, sürdürülebilir ve verimli yapı sistemlerine olanak sağlar.

Görsel 19. Farklı doku ve modüllerde üretilmiş ön üretimli beton cephe panelleri (Gür, 2015)

Görsel 20. Brüt Beton Dış cephe kaplama, 2025

2.2.1.4. Metal

Metal cephe kaplamaları, günümüz mimarisinde önemli bir yere sahiptir. Bunun nedeni, metalin kolay montajının yapılması, az bakım gerektirmesi, endüstriyel üretim özellikleri, özgün tasarım olanakları sunması ve geniş açıklıkları geçmede esnek destek olarak kullanılabilmesidir. Ancak metal cephe kaplamalarının montajı ve üretim sırasında dikkat edilmesi gereken en önemli faktör, metalin yüksek oranda genleşme içermesidir; bu nedenle genleşme payının sağlanması gereklidir. Dış cephelerde metal malzeme kullanımı, modern mimarinin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Metal malzemeleri arasında alüminyum, çelik, bakır ve paslanmaz çelik gibi seçenekler bulunmaktadır. Bu malzemelerin dayanıklılığı, düşük bakım hizmetleri, estetik görünüm ve enerji verimliliği gibi avantajları bulunmaktadır. Metal cephe kaplamaları, ticari binalardan konut uygulamalarına ve endüstriyel yapılara kadar geniş bir uygulama yelpazesine sahiptir. Ayrıca metal parçacıklarının korunması için gerekli önlemlerin alınması önemlidir.

Görsel 21. Metal Dış Cephe, 2025

Görsel 22. Metal malzeme ile cephe kaplaması örneği, 2025

2.2.1.5. Çelik

Dış cephede çelik malzeme kullanımı, mimaride hem işlevsel hem de estetik avantajlar sunar. Çelik, ayrılması ve yüksek dayanımı sayesinde özellikle büyük ve geniş açıklıklı yapılar için tercih edilen bir malzemedir. Hava şartlarına dayanıklı olması, dış cephe kaplamalarında uzun ömürlülük sağlar. Ayrıca galvanizleme veya paslanmaz çelik kullanımı sayesinde çelik, korozyona karşı korunarak estetik görünümünü uzun süre korur.

Çelik malzemenin dış cephede kullanılması, modern ve endüstriyel tasarımların önünü açmıştır. İnce ve zarif elemanlar sayesinde ferah ve açık alanlar yaratılabilir. Çeliğin kayıtlı, mimarların daha özgün ve karmaşık bir şekilde yürütülmesine olanak sağlar. Ayrıca çelik, çeşitli yüzey kaplamaları ve renk seçenekleri ile farklı estetik çözümlere olanak tanır.

Ancak çeliğin dış cephe uygulamalarında dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Öncelikle, yüksek sıcaklığa maruz kaldığında çeliğin mekanik özellikleri değişebilir. Ayrıca çelik cephe sistemlerinin uygun yalıtım ve havalandırma gibi refah sağlayan sistemlerle birlikte tasarlanarak uygulanması, enerji verimliliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Görsel 23. Konya bilim merkezi çelik örtü kabuk yapı, 2025

2.2.1.5. *Alüminyum*

Alüminyum metali, dünya üzerinde bulunan üçüncü elementtir. Metalik özellikte bulunan alüminyum “en fazla miktarda bulunan metal” olarak da anılmaktadır. Bir diğer yandan, geçtiğimiz son 50 yıldan sonra demir-çelikten sonra metal sektöründe en sık kullanılan metal olmuştur. II. Dünya Savaşı ve Sanayi Devrimi dönemlerinin ardından enerji alanındaki gelişmeler, metalin hafifliği, üretim ve imalatının kolay oluşu ve %99.9 oranındaki geri dönüşebilirlik avantajı, endüstriyel alanlarda tercihinde alüminyum diğer metallere göre öne plana çıkarmıştır. Alüminyumdan üretilmiş endüstriyel ürünlerin daha hafif hale gelmesi ve bunun nihai sonucu olarak ortaya enerji verimliliğinin çıkmasıyla, alüminyum alaşımlarını rekabet içinde olduğu diğer metallere göre üstün nitelikte kılmaktadır (Yağcı ve ark., 2021).

Geri dönüştürülebilir bir malzeme olması sayesinde çevre dostu bir seçenek olan alüminyum, yanıcı olmaması ve yüksek sıcaklıklara dayanabilmesiyle güvenlik açısından avantaj sunar. Ancak, alüminyum cephelerin montajında doğru verimin artırılması ve malzemenin dayanımının önemi göz önünde bulundurulmalıdır.

Görsel 24. Alüminyum dış cephe kaplama, 2025

2.2.1.6. Çinko

Çinko, doğal olarak deformasyona karşı dayanıklı bir malzemedir. Dış mekân koşullarına karşı mükemmel bir koruma sağlar. Bu özellik, parçaların uzun ömürlü olması ve bakımının kapsamının genişletilmesine neden olur. Dış cephelerde kullanılanlar, hem modern hem de geleneksel mimari tasarımlarla uyumlu bir estetik sunarak farklı renk ve yüzey kaplama seçenekleri ile çeşitlilik sağlar. Ayrıca çinko cepheler, oluşan patina ile karakteristik bir görünüm kazanır ve bu da mimari değeri artırır. Çinko, aynı zamanda hafif bir malzeme olduğu için montaj işlemleri hızlı ve kolaydır, bu da inşaat sürecini hızlandırır. Enerji verimliliği sağlayan bölme sistemleri ile birleştirildiğinde, kullanılan cepheler, enerji tasarrufuna da katkıda bulunabilir. Doğada kendi halinde bulunabilen bu malzeme kolay alıştırma yapılabilen bir malzeme olarak bilinmektedir. Bu yönüyle demir ve çeliğin aşınmaya karşı korunmasında kullanılmaktadır. Diğer metallere göre en ucuz kaplama malzemesidir ve düşük ısıda bile kolaylıkla işlenebilir bir malzemedir (Eşsiz, 2004).

Görsel 25. Çinko Dış cephe kaplama, 2025

2.2.1.7. Bakır

Bakır malzeme yapısı olarak uzun ömürlülüğü ile dikkat çeker. Hava koşullarına karşı son derece dirençlidir; oksitlenerek karakteristik yeşil patina (malakit) oluşturur, bu da yapısında kendine özgü bir görünüm kazandırır. Bu patina, bakırın aşınmaya karşı korunmasına yardımcı olur ve bakır cephelerin bakımı azalır. Bakır, mimari ve estetik açıdan da çok yönlüdür; farklı şekil ve yüzey dokuları ile modern ve klasik mimari tasarımlara uyum sağlar. Aynı zamanda hafif bir malzeme olması, montaj işlemlerinin kolay ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi olanaklarını tanır. Enerji artışı için uygun sıcaklık sistemleri ile birleştirildiğinde, bakır cepheler enerji tasarrufuna yardımcı olmaktadır.

Görsel 26. Bakır dış cephe kaplama örnekleri, 2025

2.2.1.8. Titanyum

Titanyum, metal yapı malzemeleri arasında en pahalı olanı ve en az kullanılanıdır. Ancak çelikten daha hafif ve dayanıklı olması, onu özellikle uzay sanayisi gibi özel uygulamalarda tercih edilen bir malzeme konumunda bulunmaktadır. Titanyum, yüksek oranda parçalanma ve kırılma direnci sayesinde zorlu kuvvete dayanabilen yapılar için ideal bir seçenek sunar. Bununla birlikte işlenme zorluğu, titanyumun inşaat sektöründe kullanılmasını sınırlandırmaktadır.

2.2.1.9. Kompozit

Birden fazla metal bileşenlerin bir araya gelmesiyle oluşan kompozitler, cephe kaplamalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Metal kompozit kaplamalar, hafiflik, dayanıklılık ve estetik görünüm sağlarken, kırılmalara karşı dirençleri ile uzun ömürlü bir çözüm sunar. Bu tür kaplamalar, mimarların daha yaratıcı ve modern bir cephe geliştirmelerine olanak sağlarken, yapıların enerji miktarını artırma özelliklerini ve bağlantılarını sağlamada katkı

sağlar. Metal kompozitler, ayrıca çeşitli renk ve yüzey kaplama seçenekleri ile estetik açıdan zengin bir görünüm sunmaktadır.

Görsel 27. Alüminyum kompozit cephe kaplaması , 2025

2.2.1.10. Ahşap

Ahşap, doğal ve estetik görünüm sağlaması nedeniyle yıllardır tercih edilen bir yapı malzemesidir. Ahşap, mimari tasarımlarda sıcak ve organik bir dokunuş sunarken, doğal yapısıyla uyum sağlar. Ahşabın farklı türleri, ürünleri ve dokuları sayesinde çevreyle vs. uyum sağlayarak dış cephelerde çok çeşitli tasarım imkânı sağlamaktadır. Ahşap malzemenin en önemli özelliği, çevre dostu ve sürdürülebilir bir kaynak olmasıdır. Doğru işlenmiş ve koruyucu özelliklerle donatılmış ahşap, dış etkenlere karşı dayanıklı hale getirilir, böylece uzun ömürlü bir cephe kaplaması oluşur. Özellikle sıcaklık ve nem gibi dış etkenlerin karşı direncin artırılması için ahşabın emprenye edilmesi veya yüzeyin özel kaplamalarla korunması gerekir. Bununla birlikte ahşap dış cephe kaplamalarının düzenli bakımının sağlanması gerekmektedir. Zamanla aşınma, renk değişimi veya çatlama gibi durumlar ortaya çıkabilir, bu nedenle düzenli olarak bakım ve yenileme işlemleri yapılmalıdır. Yangın güvenliği açısından da ahşap cepheler, yangına dayanıklı özel işlemlerden geçirilmiş ürünlerin kullanımı ile güvence altına alınabilir.

Görsel 28. Ahşap dış cephe kaplama örnekleri, 2025

Görsel 29. Ahşap dış cephe kaplama örnekleri, 2025

Görsel 30. Eskişehir OMM Müzesi dış cephesi, 2025

2.2.1.11. Cam

Cam cepheler, yapıların iç mekânlarını doğal ışıkla doldurarak daha ferah ve güzel alanların oluşturulmasını sağlar. Ayrıca camın şeffaflığı, binalara görsel olarak hafiflik kazandırılarak çevreyle daha uyumlu ve şeffaf bir ilişki kurmasına imkân sağlamaktadır. Cam kullanımı, güncel çeşitli kaplama ve üretim teknikleri ile enerji verimliliği sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Isı yalıtımlı çift veya üçlü cam sistemleri, ısı kaybının enerji tüketimini ortadan kaldırır iç mekânın konfor seviyesini yükseltir. Ayrıca düşük emisyonlu (Low-E) camlar ve güneş kontrol kameraları, ısı kazançlarını ve kayıplarını dengeleyerek binanın enerji artışı artırır. Cam cephe sistemleri, mimarların yaratıcı ve özgün bakışlarını geliştirmelerine olanak tanır. Farklı şekil, renk ve desen seçenekleri sunan camlar, dış cephe tasarımında çeşitlilik sağlar. Aynı zamanda modern cephe sistemleri, kameraların çerçevelerle donatılabilmesine imkân tanımış ve çağdaş, minimalist bir görünüm

kazandırmıştır. Büyük cam yüzeyler, dikkat gerektirir, çünkü kırılma riski ve camın yüksek maliyeti göz önünde bulundurulmalıdır. Dilekçi'ye (2000) göre: “Teknolojinin cama verdiği bin bir türlü özellik onun fiziksel boyutunun da değişimine yol açmıştır. Cam artık saydam olmayı değil yarı saydam olma, reflekte olma, enerji üretme ve koruma gibi özellikleri de içeren çok anlamlı bir malzeme haline gelmiştir.”

Görsel 35. Hearts Kulesi cam cephe, 2025

Görsel 36. Aldar HQ cam cephe, 2025

2.2.1.12. Plastik

20. yüzyılda keşfedilen plastik yapı malzemeleri, mimaride devrim niteliğinde bir dönüşüm sağlamıştır. Geleneksel yöntemlere göre daha hafif, esnek ve dayanıklı olan plastik malzemeler, özellikle cephe tasarımlarında ve yapı kabuklarında önemli bir yere sahiptir. Bu grupta polikarbonat panelleri cam takviyeli plastik (GRP), plastik kompozit levhalar ve **ETFE (etilen tetrafloroetilen) malzemeler örnek verilebilir.

Görsel 31. ETFE Yapı Kabuğu, 2025

Yapı kabuklarında kullanılan malzemeler, her birinin kendine özgü avantajı vardır ve zenginlikleriyle öne çıkan geniş bir tasarım çeşitliliği sunmaktadır. Bu malzemelerin özellikleri farklılık göstermekte, mimari tasarım seçeneklerinde doğru seçimler yapılmasına yardımcı olmaktadır.

2.3. CEPHE TASARIMI

2.3.1. Form

Bir binanın formunu mimari tasarımın özgünlüğü, kapsamı ve karakteri belirler. Form, yapı elemanlarının yerleşimi, ölçekleri, hacimleri ve geometrisi gibi unsurlardan oluşur. Mimari formun özgün ve dikkat çekici olması, çevresiyle uyum içinde olması ve kullanıcıya hoş bir deneyim sunması önemlidir. Mimari cephede form, bir binanın veya yapının dış görünüşünü ve şeklini ifade eder. Bu terim, bir binanın dışarıdan nasıl görüldüğünü, hangi şekil ve özelliklere sahip olduğunu tanımlar. Bir binanın mimari formu, genellikle yapıdaki hacimlerin, çizgilerin, açıların, yüzeylerin ve boşlukların düzenlenmesiyle belirlenir. Form, mimari tasarımın önemli bir unsuru olarak kabul edilir ve binanın estetik ve işlevsel niteliklerini belirleyen temel unsurlardan biridir. Mimari form, yapıların kimliklerini ve karakterlerini belirlerken, aynı zamanda çevresel etkilere ve işlevsellik gereksinimlerine de cevap verir. Biçimi oluşturan temel tasarım öğeleri; nokta, çizgi, yüzey, mekân ve kütledir. Bu öğelerin belirli düzenler içerisinde bir araya gelmesi ile biçim oluşmaktadır (Kurtçu, 1999).

Görsel 38. Farklı formlardaki konut tasarımları, 2025

Görsel 39. Novo Brdo, Ekonomik modern konut tasarımı, 2025

2.3.2. Malzeme

Mimari cephe tasarımında malzeme, binanın dış görünüşünü oluşturan ve yapıya karakter ve kimlik kazandıran unsurlardan biridir. Malzeme seçimi, birçok faktörü içeren karmaşık bir süreçtir. Tasarımın estetik, işlevsellik, dayanıklılık ve sürdürülebilirlik gibi hedeflerini etkiler. Mimari cephe tasarımında kullanılan cam, modern mimari cephe tasarımlarında yaygın olarak kullanılan bir malzemedir. Saydam, yarı saydam veya opak cam paneller, binalara çağdaş bir görünüm ve doğal ışık geçişine olanak sağlar. Metal, alüminyum, çelik, titanyum gibi metal malzemeler, dayanıklı ve esnek bir cephe kaplama seçeneği sunar. Metal levhalar veya paneller, modern ve endüstriyel tarzlarda sıklıkla tercih edilir. Daha önce de bahsedildiği gibi, metal ve plastik kombinasyonlarından oluşan kompozit malzemeler, hafif, dayanıklı ve çeşitli renk ve dokularla sunulan birçok seçeneği içerir. Alüminyum kompozit levhalar (ACP) bu kategoride yaygın olarak kullanılır. Doğal taş, mermer, granit, kireç taşı gibi doğal taşlar, lüks ve prestijli bir görünüm sağlamak için mimari cephe tasarımlarında kullanılır. Doğal taşlar, dayanıklılıkları ve estetik çekicilikleri nedeniyle tercih edilir. Ahşap, sıcak bir görünüm ve doğal bir dokunuş sağlayarak mimariye karakter katar. Ahşap cephe kaplamaları veya panelleri, modern ve geleneksel tarzlarda kullanılabilir.

Beton, modern ve endüstriyel tarzlarda sıklıkla tercih edilen beton, dayanıklı, çok yönlü ve estetik açıdan çeşitli seçenekler sunar. Prefabrik beton paneller veya dökme beton yüzeyler, mimari cephe tasarımlarında kullanılabilir. Bu malzemelerin bir kombinasyonu genellikle mimari cephe tasarımında kullanılır ve tasarımın hedeflerine ve bina sahibinin tercihlerine bağlı olarak seçilir. Mimari cephe tasarımında doku, bir binanın dış yüzeyindeki dokunsal ve görsel özelliklerdir. Doku, yüzeyin pürüzlülüğü, deseni, malzemenin karakteristiği ve dokular arasındaki kontrast gibi unsurları içerir. Cephe dokusu, bir binanın estetik tarzını, karakterini ve kimliğini belirleyen önemli bir unsurdur. Mimari cephe tasarımında dokunun da önemli bir yeri vardır.

2.3.3. Doku

Cephe tasarımında doku, yapının çevresiyle olan ilişkisini, kullanıcılara sağladığı hisleri ve mekânın karakterini doğrudan etkiler. Doku, malzemenin görünümünden gelen bir duyuşsal algıdır ve görsel/dokunsal olarak hissedilen bu algı, yapının malzemesi, işlenişi ve yüzey özellikleriyle ortaya çıkar. Farklı doku seçenekleri ile dış cepheler, sadece bir yapı kabuğu

olmaktan çıkıp binanın karakterini yansıtan sanatsal bir yüzeye dönüşür.

Cephe malzemelerinin yüzey dokusu, malzemenin özelliklerine bağlı olarak değişir. Örneğin, ahşap malzemenin doğal tahıl ve damarları, tuğla duvarların yüzeydeki pürüzlülüğü, metal levhaların düzgünlüğü gibi. Desenler ve ornamentasyon, cephe tasarımında kullanılan kabartmalar ve süslemeler, binanın dış yüzeyine görsel ilgi ve zenginlik katar. Bu desenler genellikle mimari tarza, kültürel motiflere veya sahip olduğu anlam ve mesaja göre seçilir. Işık ve gölge oluşturma, yüzeyin dokusu ışığın yansıması ve gölge oluşturmalarıyla binanın görsel etkisini artırabilir. Pürüzlü bir yüzey, ışığın farklı açılardan yansımasıyla dinamik bir görünüm sağlayabilir. Dokusal kontrastlar, farklı malzemelerin veya yüzeylerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan, binanın dış cephesinde çeşitlilik ve ilgi yaratır. Örneğin, pürüzlü bir taş duvarın yanında düzgün bir cam panel kullanımı gibi. Doku, mimari cephe tasarımında binanın karakterini, estetiğini ve kullanıcı deneyimini önemli ölçüde etkiler. Tasarımcılar, malzeme seçimi, desenlerin ve süslemelerin yerleşimi ve ışık-gölge ilişkisi gibi faktörleri dikkate alarak cephe dokusunu özenle planlarlar. Bu, binanın dış cephesinin çekiciliğini ve görsel çeşitliliğini artırarak, çevresel uyum ve estetik bütünlük sağlar.

2.3.4. Doluluk-Boşluk

Mimari cephe tasarımında doluluk ve boşluk, binanın dış cephesinin şeklini ve görünümünü belirleyen önemli unsurlardır. Doluluk ve boşluk, yapıya derinlik, görsel ilgi ve estetik bir boyut kazandırırken aynı zamanda işlevselliği de etkiler. Doluluk ile binanın dış cephesinde kullanılan katı malzemeler veya geçirimsiz yapı elemanları ifade edilir. Doluluk-boşluk, duvarlar, pencere ve kapı açıklıkları, paneller veya diğer yapısal öğeleri içerebilir. Doluluk, binanın sağlamlığını ve yapısal bütünlüğünü sağlamanın yanı sıra, binanın hacim ve şeklini belirleyerek kimliğini oluşturur.

Boşluklar, binanın dış cephesindeki açık alanlardır. Genellikle pencere ve kapı açıklıkları olarak görünürler, ancak tasarımın bir parçası olarak özel olarak tasarlanmış açık hava avluları, teraslar veya balkonlar gibi diğer boşluklar da olabilir. Boşluklar, iç mekânla dış mekân arasındaki bağlantıyı sağlamanın yanı sıra, binanın dış cephesinde görsel çeşitlilik ve dinamizm sağlar. Mimari cephe tasarımında doluluk ve boşluk, dengeli bir şekilde kullanıldığında yapıya derinlik ve ilgi katarken aynı zamanda işlevsel ihtiyaçları da karşılar.

Pencere ve kapı açıklıkları gibi boşluklar, binanın iç mekânlarının doğal ışık almasını ve havalandırılmasını sağlarken, farklı malzeme ve yapı elemanlarının kombinasyonu ile oluşturulan doluluklar, yapıya karakter ve estetik zenginlik katar. Bu unsurların bir araya getirilmesi, binanın dış cephesinin görsel çekiciliğini artırırken, işlevselliği ve kullanıcı konforunu da optimize eder. “Mimar biçimlendirme kararları verirken kullanıcılara biçim, renk, doku, boşluk vb. mimari sinyaller aracılığı ile belirli işaretleri göndermektedir.” diyen Kara ve Küçükerbaş, boşluğun bir tür mimari mesaj oluşuna vurgu yapmaktadırlar, (Kara, Küçükerbaş, 2001).

2.3.5. Ritim

Mimari cephe tasarımında ritim, tekrarlanan desenler, şekiller veya yapısal unsurların düzenli bir şekilde sıralanmasıyla oluşturulan görsel bir düzen veya akıştır. Ritim, bir binanın dış cephesindeki öğeler arasında tekrarlanan ve belirli bir düzen içinde yer alan öğelerin varlığıyla ortaya çıkar. Ritim, mimari cephe tasarımında şu şekillerde ifade edilebilir: Pencere sıralamaları, pencerelerin veya açıklıkların düzenli aralıklarla ve belirli bir düzende sıralanması, cephenin ritmini oluşturabilir. Bu, örneğin, bir binanın yatay çizgiler halinde dizilmiş pencere sıralamalarıyla veya dikey çizgiler halinde dizilmiş yüksek pencerelerle ifade edilebilir. Kaplama desenleri, farklı malzemelerin veya yapı elemanlarının tekrarlanan desenleri, bir binanın cephesinde ritim oluşturabilir. Örneğin, tuğla duvarlarda farklı renklerde tuğla kullanımıyla veya taş kaplamalarda belirli bir desenin tekrarıyla. Dikey ve yatay öğelerin sıralanması: Dikey veya yatay çizgiler, bantlar veya sütunlar gibi yapısal unsurların düzenli aralıklarla yerleştirilmesi, binanın dış cephesinde ritmi oluşturabilir. Bu unsurlar, binanın yüksekliğini vurgulamak, görsel algı ya da çeşitlilik sağlamak için kullanılabilir. Renk ve malzeme değişimleri, farklı renklerin veya malzemelerin düzenli aralıklarla sıralanması, bir binanın dış cephesinde ritim oluşturabilir. Bu, örneğin, bir binanın belirli aralıklarla farklı renkli panellerle kaplanmasıyla veya taş duvarların aralıklı olarak sıralanmasıyla ifade edilebilir.

Ritim, bir binanın dış cephesinde görsel ilgi ve hareketlilik sağlar ve mimari tasarımın bütünlüğünü ve estetik kalitesini artırır. Bu düzenli tekrarlar, görsel olarak uyumlu bir kompozisyon oluşturarak yapıya derinlik ve karakter kazandırır.

Görsel 32. Dong Dortheavej Residence, 2025

2.3.6. Renk

Mimari cephe tasarımında renk, binanın dış görünümünü belirleyen önemli bir unsurdur. Renk seçimi, bir binanın karakterini, tarzını ve çevresel uyumunu etkiler. Renkler, binanın malzemeleri, çevresi ve kullanım amacıyla uyum içinde seçilmelidir. Renklerin mimari cephe tasarımında rolü şunlardır:

Estetik: Renk, bir binanın dış cephesinin estetik görünümünü belirleyen temel unsurlardan biridir. Doğru renk seçimi, binanın tarzını vurgulayabilir ve çevresiyle uyum içinde olmasını sağlayabilir. Kimlik ve tanımlama, belirli renk kombinasyonları veya renk paletleri, bir binanın kurumun veya bölgenin kimliğini yansıtabilir. Örneğin, bir şirketin kurumsal renkleri veya bir bölgenin geleneksel renkleri binanın dış cephesinde kullanılabilir.

Fonksiyonel amaçlar: Renk, bir binanın işlevselliğini de etkileyebilir. Örneğin, sıcak renkler kullanılarak bir binanın dikkat çekmesi veya soğuk renkler kullanılarak rahatlatıcı bir atmosfer oluşturulması hedeflenebilir. Çevresel uyum, renk seçimi, binanın çevresiyle uyum içinde olmasını sağlar. Çevredeki diğer binaların ve peyzajın renkleri göz önünde bulundurularak, binanın dış cephesinin renkleri belirlenir.

Görsel hiyerarşi: Renk, bir binanın farklı bölümleri arasında görsel ayrımı sağlayabilir. Örneğin, belirli bir renk kullanılarak giriş veya vurgulanması gereken diğer önemli alanlar belirtilebilir. Renk seçimi, mimari cephe tasarımının genel bütünlüğüne katkıda bulunurken, binanın estetik, işlevsellik ve çevresel uyumunu dikkate almak önemlidir. Ayrıca, bölgesel iklim koşulları, çevresel faktörler ve yerel yönetmelikler gibi diğer faktörler de renk seçimini

etkileyebilir.

Görsel 33. Boulogne-Billancourt, Fransa, 2025

Görsel 34. Spectrum Apartmanı - Box Hill, Avustralya, 2025

Tarihsel süreç içinde bina dış yüzeyleri çeşitli değişkenler ışığında değerlendirilmektedir. Malzeme, yapım tekniği, anlam değeri, iletişim, kent içindeki yeri ve ekolojik ve sürdürülebilir olma bu değişkenler içerisinde sayılabilir.

3. TOPLU KONUT TASARIMI VE KULLANICI ALGISININ İNCELENMESİ

Kentlerde alt ve orta-alt-orta gelir grupları için yeterli konut bulunmaması nedeniyle sanayileşme, göç gibi birbirini etkileyerek gelişen durumlar sonucunda konut ve çevre kalitesi olması gerekenin çok altında olan yerleşim alanları ortaya çıkmıştır. Sanayileşmenin etkisi ve teknolojinin sağladığı imkânlardan yararlanarak, artan konut talebine yanıt vermek ve plansız kentleşmeyi önlemek amacıyla maliyetleri düşürerek hızlı bir biçimde üretilen ve standartlaştırılmış konutların kitlesel üretimi söz konusu olmuştur (İlksoy, 2015).

3.1. TOPLU KONUT TASARIMINI ETKİLEYEN SÜREÇ VE KRİTERLER

Toplu konut uygulamaları, alt ve orta gelirli gruplarına yönelik fiziksel ve niteliksel açıdan sağlıklı ve yeterli konut sağlamak amacıyla düşük maliyet ile gerçekleştirilen kitlesel konut üretimidir (Özsoy, 2011). Bu nedenle, toplu konut kavramı sıkça "sosyal konut" ile eş anlamlı olarak kullanılır; her iki terim de, sosyal açıdan dezavantajlı gruplara yönelik ekonomik konut çözümleri üretme çabasını yansıtır. Bu uygulamaların başarılı olabilmesi için, tasarım süreçlerinde kullanıcı ihtiyaçlarının yanı sıra çevresel, sosyal ve kültürel faktörlerin de dikkate alınması gerekir. Ayrıca, sürdürülebilirlik ilkeleri ve kaliteli yaşam alanları oluşturma hedefleri doğrultusunda, toplu konut projelerinin uzun vadeli kullanımına yönelik stratejiler geliştirilmelidir. Bu sayede, hem bireylerin yaşam kalitesi artırılabilir hem de toplumun genel refah düzeyine katkıda bulunulabilir. Gerçekte her iki kavramın çıkış noktası ayrıdır. "Toplu konut" pazar ekonomisinde bir ticari kavram olarak ortaya çıkarken, "sosyal konut" devletin, yerel yönetimin ya da bazı sosyal kurumların ürettiği konut anlamına gelmektedir ve bu tür bir konut, pazar ekonomisinin dışında bir üretim örgütlenmesinin sonucudur (Tapan, 1996).

Tarihsel olarak, kentsel yerleşim kararları ve planlamaları, son iki yüzyılda köklü değişimlere uğramıştır. Bu süreçte, ekonomik yapıdaki dönüşüm, çok sayıda konut üretimini etkileyen temel faktörlerden biri olmuştur. Özellikle sanayileşmenin hız kazandığı dönemlerde, nüfus yoğunluğu artmış ve konut ihtiyacı hızla yükselmiştir. İlk olarak İngiltere’de ortaya çıkan toplu konut uygulamaları, ardından Belçika, Almanya ve Fransa gibi ülkelerde de önemli

morfolojik özellikleri içerir. Bu kriterler, tasarımın işlevselliği, estetiği ve çevresel uyumu gibi faktörleri etkiler. Bazı önemli morfolojik kriterler şöyle açıklanabilir. **Topografya ve çevresel koşulları**, yapının bulunduğu arazi yapısı, eğim, rüzgar yönü, güneş ışığı alımı gibi faktörler, konutun tasarımını etkiler. Topografyanın dikkate alınması, yapıya uygun yerleşim ve doğal ortamla uyum sağlanmasını sağlar. **Yapı formu ve kompozisyon**, konutun genel formu, hacimleri, cephe tasarımı ve iç mekân organizasyonu, konutun görünümünü ve işlevselliğini belirler. Mimari tarz, kullanılan malzemeler ve detaylar da bu kriterleri etkiler. **Fonksiyonel düzen ve iç mekân organizasyonu**, konutun içindeki mekânların düzeni, kullanım kolaylığı, ışık alımı, havalandırma gibi faktörler göz önünde bulundurularak tasarlanır. Odalar arasındaki ilişki ve erişim, yaşam alanlarının etkili bir şekilde düzenlenmesi açısından önemlidir. **Ölçek ve oranlar**, Konutun ölçeği, kullanıcıların konforunu ve algılanan genel estetik dengeyi etkiler. İnsan ölçeği ve oranlarına uygun bir tasarım, iç mekânın kullanımını ve dolaşımını kolaylaştırır. **Ulaşım ve erişim**, konutun çevresel altyapıya, toplu taşıma sistemlerine ve yaya yollarına erişimi, konutun yaşanabilirliği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Konutun ulaşım kolaylığı, konumunun ve çevresel özelliklerinin değerini artırabilir. **Çevresel ve sürdürülebilir tasarım**, konutun enerji verimliliği, malzeme seçimi, atık yönetimi gibi sürdürülebilirlik prensiplerine uygun olarak tasarlanması.

3.1.2. Mekânsal Kimlik

Toplu konut tasarımında mekânsal kimlik, gerçekleştirilecek ve grupların yaşadıkları alanla özdeşleşmelerini sağlayan mekânsal özelliklerin bir araya gelmesiyle oluşur. Bu özellik, insanların yaşadıkları yerlerle duygusal ve sosyal bağ kurmalarına yardımcı olur, mekâna ait olduğunu hissettirir. Mekânsal kimlik, toplu konut projelerinin sadece bir yaşam alanından öteye parçalanmasıyla bir topluluk ruhu oluşumunu sağlar

4.1.2.1. Mimari Doku ve Estetik

Konutların tasarımında kullanılan formlar, teknikler, renkler ve dokular, mekânın doğrudan etkileri arasındadır. Özgün bir mimari dil, toplu konut projesine özgün bir kimlik kazandırır ve konut sakinlerinin estetik bir bağ kurmasını sağlar. Ayrıca geleneksel veya yerel mimarinin modern görünümleri, bu bağın daha güçlü olmasına yardımcı olur.

4.1.2.2. Kamusal Alanlar

Parklar, meydanlar, yeşil alanlar gibi ortak kullanım alanları, toplu konutlarda sosyal etkileşimi destekleyen en önemli unsurlardır. Bu alanlar, toplu konut sakinlerinin bir araya gelerek sosyalleşebileceği, çocukların güvenli bir şekilde oyun oynayabileceği veya dinlenme alanı olarak yetişen yerlerdir. Böylece insanlar bu bölgelerde sosyalleşerek, kendi komşuluk kültürlerini geliştirirler ve mekâna ait olanlar bulunurlar.

4.1.2.3. Fonksiyonel Çeşitlilik ve Esneklik

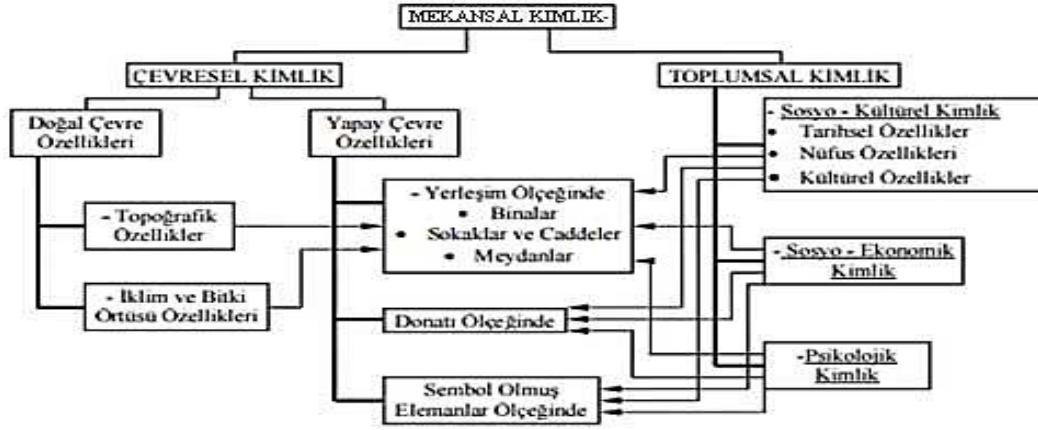
Farklı yaş gruplarının adreslerine gelenler arasında, mekânsal yapının önemli bir parçasıdır. Örneğin, çocuk oyun alanları, spor sahaları, yürüyüş yolları gibi çeşitli mekânlar, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayarak alan değerini artırır ve kullanım çeşitliliğiyle kimlik kazanır.

4.1.2.4. Yaya Odaklı Tasarım

Yaya dostu yollar, bisiklet yolları, araç yolundan arındırılmış sokaklar, toplu konutlarda mekânsal yapıyı belirleyen unsurlardır. Bu tür iletişim, insanların mahallede dolaşabilmesine olanak tanıyarak yaşamın daha güvenli ve erişilebilir olmasını sağlar.

Mahalle Hissi ve Komşuluk İlişkileri: Konut yerleşimlerinin ve girişlerinin tasarımında, kolayca çalıştırılabilir kurulumlar yapılır. Bu, insanların birbirlerini tanımalarına, komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesine ve yardımlaşma hissinin artmasına yardımcı olur.

Görsel Uyum ve Tekrarlayan Temalar: Toplu konutların dış cephelerinde veya iç mekânlarında kullanılan belirli tema ve motiflerin uyuması, bir bütünlük sağlar. Tekrarlayan renkler, bitkiler veya yapısal detaylar, konut kompleksine bir karakter kazandırarak sakinlerin mekânla duygusal bağ kurmasını sağlar.

Şekil 3.2 Kaynak: Beyhan, Ş. G., Ünügür, M., (2005) “Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli”, İTÜ Dergisi Mimarlık, Planlama, Tasarım Cilt:4, Sayı:2, s. 3).

3.1.3. Görünürlük-İmaj

Bir projenin hem fiziksel hem de sosyal olarak toplumda nasıl algılandığını ve temsil edildiğini ifade eder. Bu kavram, birkaç önemli bileşeni içerir. Estetik ve Mimari Tarz: Yapıların dış görünüşü, kullanılan malzemeler ve mimari detaylar, projenin genel görünümünü oluşturur. Estetik açıdan hoş ve çağdaş bir tasarım, projenin toplumdaki imajını olumlu yönde etkileyebilir. **Markalaşma**, proje belirli bir marka veya imaj oluşturarak kendini tanıtabilir. Bu, projeye ait özel bir logo, renk paleti veya tematik unsurlar kullanılarak yapılabilir. **Kamusal alanlar**, ortak kullanım alanlarının tasarımı, sosyal etkileşimi artırabilir. Parklar, oyun alanları ve sosyal tesisler gibi mekânların görünürlüğü, projenin toplumsal algısını güçlendirir. **Sosyal ve kültürel kimlik**, toplu konut projesinin, yerel kültür ve toplumsal değerlere nasıl hizmet ettiği, görünürlük imajını etkiler. Yerel kimlik unsurlarının projeye entegre edilmesi, bu algıyı pekiştirir. **Erişim ve ulaşım**, projenin şehir içindeki konumu, ulaşım kolaylığı ve çevreyle entegrasyonu, görünürlük imajını belirleyen faktörlerdendir. İyi bir erişim, projenin toplumda daha fazla tanınmasını sağlar. Güvenlik ve emniyet, tasarımın güvenli bir ortam sunması, toplumsal algıyı olumlu etkiler. İyi aydınlatma, açık alanlar ve gözlemlenebilirlik gibi unsurlar, güven hissini artırır.

Görünürlük ve imaj, toplu konut projelerinin başarısı için kritik bir unsur olup, hem mevcut sakinler hem de potansiyel alıcılar üzerinde güçlü bir etki bırakabilir.

3.1.4. Biçim-Strüktür-Malzeme

Toplu konut tasarımında "biçim" yapıların fiziksel özelliklerini, mimari stilini, organizasyonunu ve genel estetik anlayışını ifade eder. İşte bu bağlamda dikkate alınması gereken bazı önemli unsurlar vardır. **Mimari stil**, modern, geleneksel, minimalist veya yerel mimari unsurları içeren bir stil seçimi, projenin kimliğini belirler. Biçim, çevre ile uyumlu olmalı ve yerel kültürü yansıtmalıdır. **Düzen ve organizasyon**, konut birimlerinin yerleşimi, bloklar arası boşluklar ve açık alanların organizasyonu, kullanıcıların sosyal etkileşimini ve hareketliliğini etkiler. İyi bir düzen, topluluk hissini güçlendirir. **Ölçek ve orantı**, yapıların yüksekliği, genişliği ve genel oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içinde olmalıdır. Ölçek, konutların insan ölçeğine uygunluğunu sağlamalıdır. **Açıklık ve kapalılık**, dış cephelerin tasarımı, iç mekânın görünürlüğünü ve mahremiyetini dengeler. Açık alanlar, sosyal etkileşimi teşvik ederken, özel alanlar da sakinlere rahat bir yaşam sunar. **Malzeme kullanımı**, seçilen malzemeler, hem estetik hem de işlevsel açıdan önemlidir. Yerel malzemelerin kullanımı, projeye özgün bir karakter katabilir ve sürdürülebilirlik açısından avantaj sağlar. **Peyzaj tasarımı**, dış mekânların düzenlenmesi, yeşil alanların, bahçelerin ve yürüyüş yollarının entegrasyonu, projeye estetik bir derinlik kazandırır. Peyzaj, sakinlerin doğayla etkileşimini artırır. **Enerji verimliliği**, biçim, enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik açısından da önemli bir rol oynar. Doğru yönlendirme, pencere konumları ve doğal havalandırma gibi unsurlar, enerji tüketimini azaltır.

Toplu konut tasarımında biçim, hem estetik hem de işlevsellik açısından kritik bir unsurdur ve projenin başarısını büyük ölçüde etkiler. İyi düşünülmüş bir biçim, hem sakinlerin yaşam kalitesini artırır hem de toplulukların sosyal yapısını güçlendirir.

3.2. TOPLU KONUT TASARIMI KULLANICI İLİŞKİSİ

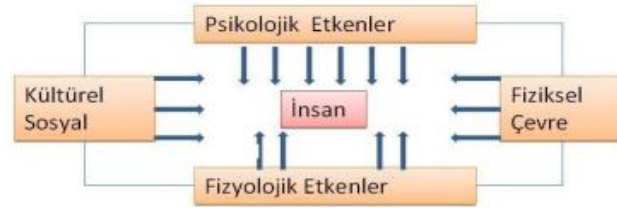
3.2.1. Kullanıcı Algısı

Toplu konut tasarımında kullanıcı algısı, konutun fiziksel ve psikolojik özelliklerinin kullanıcılar üzerindeki etkisini değerlendiren önemli bir faktördür. Kullanıcıların bir konut alanında nasıl bir deneyim yaşadıkları, tasarımın estetik, işlevsel ve sosyo-kültürel boyutlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu algı, kullanıcıların yaşam kalitesi, memnuniyet düzeyi, aidiyet hissi ve sosyal etkileşimlerini şekillendirir. Gestalt, nesnelerinin yan yana

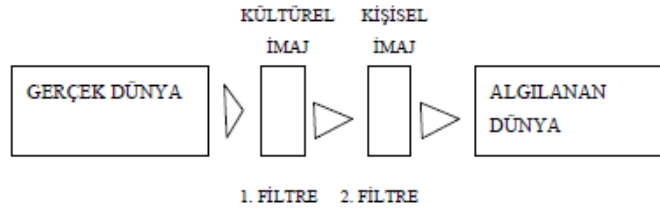
yerleştirilme şeklini temsil emektedir. Gestalt maddi, psikolojik veya kurumsal özelliklere sahip bir bütündür. Gestalt teorisi, beynin algısal süreçlerini inceler ve bütüncül zihnin pratik ilkesinin paralel olduğunu ve doğası gereği kendi kendine organize olduğunu belirtmektedir (Dondero, 2020). Gestalt, algı ve zihinsel süreçleri bileşenlere veya zihinsel içeriklere bölerek incelemeyi amaçlayan bir tepkidir (Akkurt, 2019).

3.2.2. Kullanıcı Mekânsal Algı İlişkisi

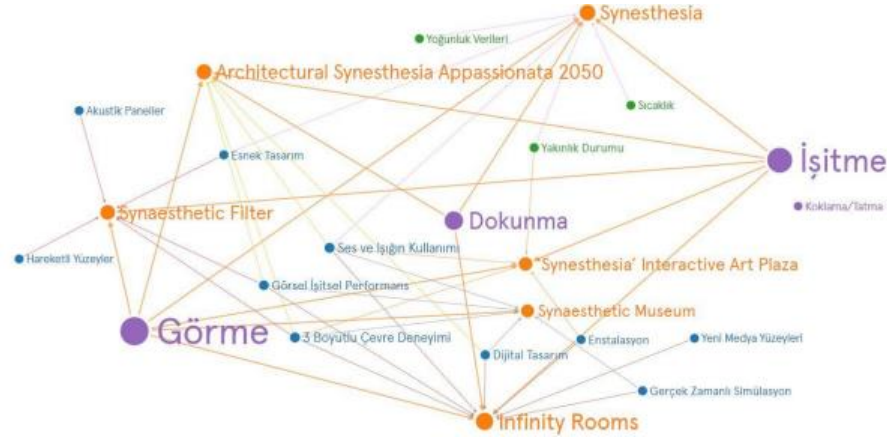
Mekânsal algı ilişkisi, bir insanın bulunduğu veya deneyimlediği bir mekânı nasıl algıladığını, anladığını ve ona nasıl tepki gösterdiğini ifade eder. Algılama duyular yoluyla bir şeye veya nesneye dikkatle yaklaşp bilicine varma şeklinde gerçekleşmektedir (Erdem, 1986).

Şekil 3.3 Yapısal çevreyi anlama (Ünlü,A 1998)

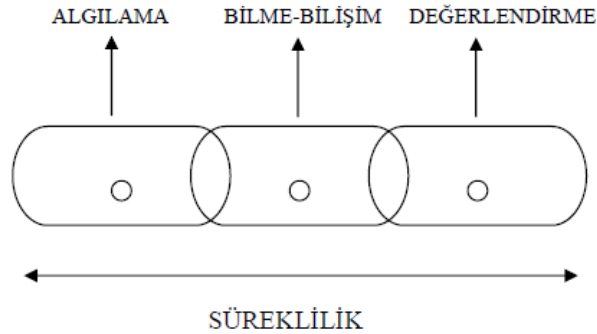
Şekil 3.4 Çevrenin algılanması (Çakın, S., 1981)

Şekil 3.5 Duyular, mekânlar ve kavramların ilişkilerini gösteren şema

İnsanlar yaşadığı çevreyi duyular yoluyla algılayarak bir sentez yapar. Bir yandan duyumdan gelen, diğer yandan da imgeleme, anımsama, kavram oluşturma ve akıl yürütmeye nesne üzerinde bir tanımlama yoluna giderler (Çolak, A., 2004).

Algılama, insanın psiko-fizik araçları ile belirlenmiş evrensel bir olgudur (Ertürk, S., 1984'den; Bertalanffy, L.V., 1969). Algılama aktif bir süreçtir, çevreden bilgi alma yada edinme sürecidir. (Şekil 3.6)

Şekil 3.6 Algılama süreci, Bertalanffy, L.V., 1969

İnsan ile cephe arasındaki bağlantıyı kurabilir, insan ve kitap arasındaki bağa benzetebiliriz. Burada insan, okuyucu; cephe ise yüzey olarak kabul edilebilir. Cepheyi okuyup, insanların iletişim kurması, bu iletişim sonucunda çeşitli bilgiler edinmesi ve bu bilgileri zihninde bir deneyim bütünü olarak saklayıp daha sonra kullanmaktadır. Geddie, algılamanın “duyularla farkına varma” ve “akıl yoluyla bilgi alma” olmak üzere iki anlam içerdiğini açıklamıştır (Aydınlı, S., 1986).

3.2.3. Kullanıcı Algısını Etkileyen Faktörler

Mimari mekânın kullanıcılar üzerindeki etkisi, yalnızca fiziksel tasarım unsurlarına değil, aynı zamanda psikolojik, kültürel ve sosyal faktörlere de bağlıdır. Mekânın ölçeği, ışık kullanımı, renk seçimi, malzeme dokuları, akustik özellikleri ve sirkülasyon düzeni gibi unsurlar kullanıcı algısını doğrudan etkiler.

3.2.3.1. Mekânsal Düzen ve İşlevsellik

Dairelerin planlaması, odaların yerleşimi, ortak alanların kullanımı gibi mekânsal düzenlemeler, kullanıcıların konutun işlevsel olup olmadığını algılamasında etkilidir. Kullanıcıların günlük yaşantılarını kolaylaştıracak, pratik ve kullanışlı alanlar, konutun olumlu algılanmasını sağlar. Sosyal bağlantıyı artırıcı tasarımlar da toplu konutlarda kullanıcı tarafından olumlu bakılan bir özelliktir.

3.2.3.2. Estetik ve Mimari Kalite

Binaların dış cepheleri, malzeme seçimi, renkler ve genel tasarım, kullanıcıların ilk izlenimlerini belirler. Estetik olarak çekici olan yapılar, kullanıcıların kendilerini daha rahat ve güvende hissetmelerine katkıda bulunur. İlk olarak bir yapıya bakıldığında dış cephesi dikkatimizi çektiği için estetik kavramında, cephe tasarımı ön plana çıkmaktadır.

3.2.3.3. Doğal Aydınlatma ve Hava Sirkülasyonu

Işık alan ve iyi havalandırılan mekânlar, kullanıcılar üzerinde daha olumlu bir algı yaratır. Bu tür tasarımlar, konutların ferah ve yaşanabilir bir mekân olarak değerlendirilmesine yardımcı olur. Toplu konutların dıştan bakıldığında doluluk boşluk oranı da bize ferahlık hissini yansıtmaktadır.

3.2.3.4. Güvenlik ve Gizlilik

Kullanıcıların güvenlik algısı, toplu konut projelerinde büyük öneme sahiptir. Giriş-çıkış kontrolü, kameralar gibi güvenlik önlemleri, bireylerin konutta kendilerini güvende hissetmelerini sağlar. Aynı zamanda, kişisel alanlarının mahremiyetinin korunması da önemli bir algı unsurudur.

3.2.3.5. Sosyal Alanlar ve Etkileşim

Ortak yaşam alanları, parklar, oyun alanları, sosyal tesisler gibi mekânlar, kullanıcıların toplulukla olan etkileşimlerini artırır ve sosyal yaşamı destekler. Toplu konut tasarımı bu tür alanların varlığı, kullanıcıların projeyi sosyal ve yaşam dostu olarak algılamasını sağlar.

3.2.3.6. Ulaşım ve Konum

Konutun şehir içindeki konumu, toplu taşımaya ve önemli merkezlere yakınlığı da kullanıcı algısında belirleyicidir. Ulaşımı kolay bir lokasyon, kullanıcıların konuta dair memnuniyetini artırır. Özellikle büyükşehir yaşamında ulaşımın önemi büyüktür.

Toplu konut tasarımı ulaşım, projenin başarısını etkileyen en önemli unsurlardan biridir. İyi bir ulaşım planlaması, kullanıcıların günlük yaşamlarını kolaylaştırır ve yaşam kalitelerini artırır. İşte toplu konut tasarımı ulaşımın dikkate alınması gereken bazı kriterler şu şekilde sıralanabilir: Erişilebilirlik, konut alanlarının ana ulaşım yollarına, toplu taşıma hatlarına ve önemli noktalara (okul, hastane, iş yerleri) yakın olması önemlidir. Toplu taşıma seçenekleri, otobüs, metro veya tramvay gibi toplu taşıma araçlarının mevcut olması, sakinlerin ulaşımını kolaylaştırır. Bu hatların sıklığı ve güzergâhları da dikkate alınmalıdır. Yaya yolları ve bisiklet yolları, güvenli ve konforlu yaya yolları ile bisiklet yollarının bulunması, insanların alternatif ulaşım yöntemlerini tercih etmesine yardımcı olur. Araç park alanları, yeterli araç park alanlarının sağlanması, araç sahibi sakinlerin yaşamını kolaylaştırır. Ayrıca, otoparkların konut alanına uzak olmaması gerekir. Ulaşım ağı, ulaşım ağının bütünlüğü, konut projesinin çevresindeki diğer alanlarla olan bağlantıları güçlendirir. Bu da sosyal ve ekonomik etkileşimleri artırır. Sürdürülebilir ulaşım, elektrikli araç şarj istasyonları gibi sürdürülebilir ulaşım çözümlerinin entegrasyonu, çevre dostu bir yaşam alanı oluşturur. Güvenlik, ulaşım alanlarının güvenliği, özellikle yaya ve bisiklet yollarında önemli bir konudur. İyi aydınlatma ve görünürlük, güvenliği artırır. Tüm bu kriterler, toplu konut projelerinin daha yaşanabilir ve fonksiyonel olmasına katkıda bulunur. Ulaşımın planlaması, projenin başarısı için kritik bir rol oynar.

3.2.3.7. Çevre Düzenlemesi ve Yeşil Alanlar

Yeşil alanlar, bahçeler, açık alan düzenlemeleri ve peyzaj unsurları, kullanıcıların konutun doğal ve sağlıklı bir yaşam alanı sunduğu algısını destekler. Doğal unsurların varlığı, psikolojik olarak rahatlatıcı ve huzur verici bir etki yaratır.

3.2.3.8. Ekonomik Faktörler

Konutun maliyeti ve sunduğu yaşam standardı, kullanıcıların algısını doğrudan etkiler. Fiyat-kalite dengesinin sağlandığı projeler, kullanıcı memnuniyetini artırır.

Toplu konut projelerinde, kullanıcı algısının olumlu yönde şekillendirilmesi, iyi bir mimari planlama, işlevsel tasarım ve estetik unsurların dengeli bir şekilde bir araya getirilmesi ile mümkündür. Tasarım sürecinde kullanıcıların ihtiyaçlarını ve beklentilerini göz önünde bulundurarak, onların konut alanındaki deneyimlerini iyileştirmek, proje başarısını ve ona olan talebi artıracaktır.

4. TOPLU KONUT YAPILARININ DIŞ CEPHE TASARIMINDA KULLANICI ALGISI AÇISINDAN İNCELENMESİ ANKARA ÖRNEĞİ

Örnek alan çalışması için öncelikle Ankara'daki toplu konut yapıları incelenmiştir. Konutlar incelenirken öncelik yapım yılları olmuştur. Bölgesel olarak Kızılay (Saraçoğlu mahallesi konutları) bölgesi, Emek (Yeşiltepe blokları) bölgesi ve Yenimahalle (Merkez Ankara projesi) bölgesi incelenmiştir. Yıllara göre değişen tasarım anlayışlarının cephede de görülmesi beklenmiştir.

Şekil 4.1 Alan Çalışmasını Gösteren Süreç

4.1 ÇALIŞMA ALANI HAKKINDA BİLGİ VERİLMESİ

Toplu konut yapıları, genellikle büyük nüfuslu şehirlerdeki konut ihtiyacını karşılayacak şekilde planlanmış, çok sayıda konutu bir arada içeren geniş çaplı projelerdir. Bu yapılar, özellikle sosyal ve ekonomik olarak farklı gruplara hitap eden konut ihtiyaçlarını karşılamak için geliştirilir. Toplu konutlar, şehirlerin hızlı büyümesi ve kentleşme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bunlar devlet ya da büyük özel firmalar tarafından inşa edilir ve uygun fiyata, erişilebilir konutlar sunmayı hedefler.

4.1.1. Saraçoğlu Mahallesi Konutları

Saraçoğlu Mahallesi, Türkiye'nin başkenti Ankara'da, Cumhuriyet döneminin önemli mimari projelerinden biri olarak öne çıkan bir yerleşim alanıdır. 1940'lı yıllarda inşa edilen mahalle, Türk modernleşmesinin simgesi olarak kabul edilir ve Türkiye'de yapılan ilk toplu konut projelerinden biri olmasıyla da tarihi bir anlama sahiptir. Şehirden kopmadan oluşturulan, çağdaş kent yaşamı sergileyen Saraçoğlu Mahallesi, barınmanın ötesinde, çok yönlü yaşam alanlarıyla, kentle kurduğu konforlu, geliştirilebilir mekânsal ilişkiler yönüyle dikkat çeken bir sosyal toplu konut yapılandırmasıdır (Altınay ve Nalçakan, 2021, s.12).

4.1.2.1. Tarihçesi

Saraçoğlu Mahallesi, 1944 yılında Ankara'da devlet memurlarının konut ihtiyacını karşılamak amacıyla inşa edilmiştir. Dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'nun adıyla anılan bu mahalle, Türkiye'nin ilk toplu konut projelerinden biridir. O dönem hızla büyüyen başkent Ankara'da, devlet memurlarının konut ihtiyaçlarına cevap vermek ve modern bir yaşam alanı sunmak amacıyla planlanmıştır.

Mahalle, dönemin ünlü Alman mimarı Paul Bonatz ve Türk mimar Orhan Bozkurt tarafından tasarlanmıştır. Mimaride, Türkiye'nin o dönemki modernleşme hamlesini yansıtan sade, işlevsel ve modern çizgilerin hakim olduğu bir projedir. Düşük katlı yapılar, geniş yeşil alanlar ve doğal çevre ile uyumlu bir yerleşim alanı içerir. Mahalledeki konutlar, memurların sosyal ve ticari statülerine göre farklı boyutlarda planlanmıştır. Bu yaklaşım, farklı sınıfların bir arada yaşadığı, karma bir sosyal yapı olanakları sağlamıştır.

4.1.2.2. Mimari Özellikler

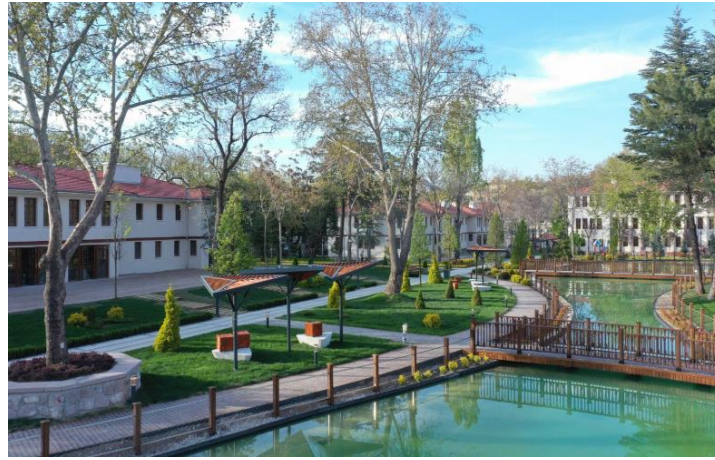
Saraçoğlu Mahallesi, Ankara'da yaygın olarak gördüğümüz yüksek katlı apartmanlardan farklı olarak, **düşük katlı** (genellikle 2-3 katlı) ve **bahçeli evlerden** oluşuyor. Binalar, modern mimarinin sade ve fonksiyonel bileşenlerini taşıırken, geniş caddeler ve yeşil alanlar mahalle sakinlerine ferah bir yaşam alanı sunuyor. **Yeşil Alanlar**, mahalle Ankara'nın büyük oranda ağaçlık alanlarında yer almaktadır. Bu durum, şehrin büyüyen betonlaşmasına karşılık doğal bir denge sunmaktadır. Ayrıca evin önünde küçük bir bahçe bulunması mahalle sakinlerine yarı-kırsal bir yaşam sunmaktadır. **Konutlar**, farklı büyüklükteki dairelerden oluşan, dönemin modern yaşam standartlarını karşılayacak şekilde planlanmıştır. Her evde geniş parçalar, doğal aydınlatmayı maksimuma çıkaran planlar ve basit ama estetik bir

mimari anlayış hakimdir.

Saraçoğlu Mahallesi, 2013 yılında "**kentsel sit alanı**" ilan edilmiştir. Ancak uzun yıllar boyunca bazı bakımsız kalma, mahallenin sürekli yıpranmasına neden olmuştur. 2020 yılında **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı** tarafından mahallede bir restorasyon ve yeniden işlevlendirme projesi başlatılmıştır. Bu proje kapsamında Saraçoğlu Mahallesi'nin tarihi dokusunun korunarak modernizasyonu ve bölgenin hem konut hem de sosyal yaşam alanı olarak yeniden canlandırılması planlanmıştır. Restorasyon projeleriyle birlikte, bölgelerin aslına uygun olarak restore edilmesi ve kültürel olarak korunması hedeflenmiştir.

Görsel 43. Saraçoğlu Mahallesi, 2025

Görsel 44. Saraçoğlu Mahallesi bahçe görünümü, 2025

Görsel 45. Saraçoğlu Mahallesi yapılar dış cephe, 2025

Görsel 46. Saraçoğlu Mahallesi Konutları görünüm, 2025

Görsel 47. Saraçoğlu Mahallesi Gece görünümü, 2025

4.1.2. Yeşiltepe Blokları Projesi

Yeşiltepe Mahallesi, genellikle konut ağırlıklı bir bölgedir ve çoğu apartman bloklarından oluşur. Bölge, özellikle kamu görevlileri, memurlar ve aileleri tarafından tercih edilmektedir. Ankara Yeşiltepe Blokları' ndaki konut yapısı, genellikle çok katlı apartman dairelerinden oluşur. Bu bölgedeki yer alan konutlar, 1980'li ve 1990'lı yıllarda yapılmıştır. Ancak, daha

sonra yenilenen ve daha modern dairelerle güncellenen örneklere de rastlanmaktadır. Ailelerin yaşamına uygun, geniş daire planları ve balkonlar sıklıkla görülür.

4.1.2.1. *Tarihçesi*

Çankaya İlçesi Emek Mahallesi'nde bulunan Yeşiltepe Blokları ve Yıldıztepe Blokları'nın mimari tasarımları, Türk mimarisi içinde önemli isimler olan **Yüksek Mimar Demirtaş Kamçıl** ve **Yüksek Mimar Rahmi Bediz** tarafından tasarlanmıştır. 1950'ler Türkiye'si, özellikle Ankara'nın gelişmekte olduğu bir dönemdir ve bu dönemde yapılan konut projeleri, modern Türk mimarisinin izlerini taşır. **Yeşiltepe Blokları ve Yıldıztepe Blokları** da, dönemin çağdaş şehirleşme hareketlerinin bir yansıması olarak tasarlanmış yapılardır. Blokların mimarisi, modernist çizgilerle fonksiyonel yaşam alanlarını birleştirmeyi hedeflemiş olup, geniş balkonlar, ferah yaşam alanları gibi unsurlar dönemin bu konut yapılarında sıkça görülen özelliklerdendir.

4.1.2.2. *Mimari Özellikleri*

Yeşiltepe Blokları, adını renginden alan bloklardan oluşan bir yerleşim alanıdır. Bu bloklar genellikle 9-10 katlı olup, farklı boyutlarda dairelere sahiptir. Daireler genellikle 2+1, 3+1 ve 4+1 şeklinde, geniş alanlara sahip olarak tasarlanmıştır. Aileler için uygun yaşam alanları sunan bu dairelerde salon, yatak odaları, mutfak, banyo ve tuvalet yer alır. Eski yapılarda daha geniş odalar ve balkonlar vardır. Bölgede otomatik olarak yenilenmiş ve modernleştirilmiş programlar mevcuttur. Bu yenileme çalışmaları kapsamında bazı eski yapılar güçlendirilmiş ya da yeniden inşa edilmiştir. Modern binalarda daha güncel iç mekân tasarımları ve modern tesisat sistemleri kullanılmıştır. Bazı apartmanların çevresinde küçük bahçeler ve çocuk oyun alanları da bulunmaktadır. Bu da sakinlere şehir yaşamında biraz daha doğal bir ortam sunmaktadır. Yeni yapılan bazı konut projelerinde otopark, güvenlik, çocuk oyun alanları ve sosyal imkânlar gibi olanaklar sunulabilmektedir. Ancak eski binalarda bu tür sosyal olanaklar daha az olabilir. Yeşiltepe Blokları, genellikle kamu görevlileri ve memurlar tarafından tercih edilen bir bölge olduğundan, bu tür toplu konutlar düzenli ve aile kullanımına uygun bir yapı sunmaktadır.

Görsel 48. Yeşiltepe Blokları Dış Cephesi, 2025

Görsel 49. Yeşiltepe Blokları Dış Cephe Görünümü, 2025

Görsel 50. Yeşiltepe Blokları İç Avlu Görünümü, 2025

4.1.3. Merkez Ankara Projesi

Merkez Ankara Projesi, Türkiye'nin başkenti Ankara'da gerçekleştirilen büyük ölçekli bir karma kullanım projesidir. Bu proje, Ankara'nın en önemli ve merkezi bölgelerinden biri olan Yenimahalle ilçesinde, Eski Hipodrom alanında yer almaktadır. Proje, konut, ofis, ticari alanlar ve sosyal tesisler gibi farklı işlevleri bir araya getirerek şehrin önemli bir yaşam merkezi olmayı hedeflemektedir.

4.1.3.1. Mimari Özellikleri

Merkez Ankara, konutların yanı sıra ofisler, alışveriş alanları ve sosyal yaşam alanları ile çok fonksiyonlu bir yaşam alanı sunar. Karma kullanım projeleri, modern şehir planlamasında giderek daha popüler hale gelen bir yaklaşımdır. Bu sayede hem yaşamak, hem çalışmak, hem de alışveriş gibi günlük ihtiyaçlar tek bir kompleks içinde karşılanabilir. Projede geniş ve modern konutlar bulunmaktadır. Farklı büyüklüklerde ve oda sayısında daire seçenekleri sunulmaktadır. Konutlar, modern mimari çizgilerle tasarlanmış olup, ferah yaşam alanları, balkonlar ve şehir manzarasına sahip olacak şekilde planlanmıştır. Merkez Ankara'da, büyük bir alışveriş merkezi ve cadde mağazaları bulunmaktadır. Bu ticari alanlar, projede yaşayanlar için günlük alışveriş ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra bölgeye hareketlilik kazandırmayı amaçlar. Restoranlar, kafeler, marketler gibi farklı işletmeler de bu alanda yer alır. Proje, Ankara'daki iş dünyasına hitap eden geniş ve modern ofis alanlarını da barındırmaktadır. Özellikle merkezi konumu sayesinde iş dünyasına avantaj sağlayan bu ofisler, ulaşım kolaylığı açısından da önemli bir noktadadır. Projede parklar, yeşil alanlar, yürüyüş yolları, spor salonları ve sosyal tesisler gibi alanlar da yer almaktadır. Bu alanlar, şehir hayatının stresinden uzaklaşmak ve sosyal aktivitelere katılmak için ideal yerler sunar. Ayrıca çocuklar için oyun alanları, açık hava etkinlik alanları gibi aileler için tasarlanmış sosyal alanlar da bulunur. Merkez Ankara, şehir merkezine ve önemli ulaşım akslarına oldukça yakın bir konumda yer almaktadır. Özellikle metro, otobüs ve diğer toplu taşıma araçlarına kolay erişim, bu projeyi cazip kılan önemli özellikler arasındadır. Proje, Eskişehir Yolu, Konya Yolu ve Ankara'nın diğer önemli arterlerine yakın olması nedeniyle ulaşım açısından büyük avantaj sunmaktadır. Projenin önemli bir özelliği, geniş yeşil alanlara yer vermesi ve çevre dostu tasarım prensiplerine dikkat etmesidir. Parklar, peyzaj düzenlemeleri ve sürdürülebilir mimari özellikler, doğayla iç içe bir yaşam sunmayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda sürdürülebilir yerleşimler; iklim ve topografya verilerine saygılı, kaynakların etkin kullanıldığı, çevreye duyarlı, yaya ve toplu-taşıım odaklı ulaşım sisteminin hâkim olduğu, güneş, rüzgâr gibi alternatif enerjilerden faydalanılan, doğru konumlandırılmış akıllı yapılardan oluşur. Malzemeler genelde geri dönüştürülebilir yapı malzemeleridir. Bu yapılar çevreye karşı duyarlılığını ortaya koyar, uzun dönemde daha kazançlı bir işletim sağlar ve sağlıklı bir yaşam alanı sunar (Ünal, 2014).

Görsel 51. Merkez Ankara Projesi, 2025

Görsel 52. Merkez Ankara Projesi Konutlar, 2025

Görsel 53. Merkez Ankara Konutlar Dış Görünüm, 2025

4.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ VE ARAÇLARI

Belirlenen üç ayrı yapıda dış cephelerinin algısal özellikleri incelenmiştir. Mimari cephe kompozisyonunu oluşturan yapılar, gidilip yerinde fotoğraflanmış analizler yapılmıştır. Anket çalışmasında, farklı çevrelerden cinsiyet yaş ve eğitim bilgileri alınan anketörler üzerinden, kullanıcı algısını etkileyen faktörler içerisindeki **estetik ve mimari kalite** faktörü detaylı incelenmiştir. Bu kapsamda yapının estetik değerlerini oluşturan dış cephe kompozisyonlarında **uyumluluk, doluluk-boşluk, algı ve malzeme** kavramları üzerinden sorular iletilmiş, yapıların kabuğu ile kullanıcı algısı ölçülmüştür. Anket çalışması BIM SPSS21 yazılımı ile değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada iki ana hipotez vardır:

1. Hipotez: toplu konut yapılarının çevreyle uyumlu olması olumlu algılanacaktır.
2. Hipotez: cephe tasarımının niteliğinin yüksek olması insanlarda olumlu algılanacaktır.

4.3. ALAN ÇALIŞMASI ANALİZLER

4.3.1. Anket Çalışması

Anket çalışması için üç farklı dönemde yapılmış renk, malzeme ve bütünsel olarak farklı dış cephelere sahip üç adet toplu konut seçilmiştir. Cephe tasarımı konusundaki araştırılan, incelenen literatür ışığında öncelikle ölçülmek istenen cephe bileşenleri belirlenmiştir. Bu bileşenlerle ilgili dört ana başlıkta toplanarak katılımcılar için anlaşılması daha kolay olacak şekilde sorular hazırlanmıştır. Katılımcılara; uyumluluk, doluluk-boşluk, algı ve malzeme ana başlıklarından, görseller yardımıyla bir yapı için toplam 12 soru yöneltilmiştir. Sorular cinsiyet, yaş (18 yaş ve üzeri), meslek ve yaşanılan yer fark etmeksizin Google Anket üzerinden, dijital ortamda herkesle paylaşılmıştır. Katılımcı sayısı, anketin sınırlı bir evreni bulunmaması sebebiyle istatistikçi uzman tarafından, minimum 341 kişi ile sınırlandırılmıştır. Anket paylaşıldıktan bir süre sonra katılımcı sayısı 350 kişiye ulaşmıştır ve bu sayıyla paylaşıma kapatılmıştır. Anket soru sorma işlemi tamamlandıktan sonra, analiz kısmına geçilmiştir. Her yapı için verilen yanıtlar üç ayrı tablo halinde incelenmiştir. Algıyı ölçmeye yönelik olan spesifik 7 soru için üç yapıya verilen yanıtlar ayrıca tablolar halinde incelenmiştir.

Çizelge 4. 1. Hazırlanan anket soruları

Cinsiyetiniz: kadın/erkek Yaşınız: (aralıklar olacak) Mesleğiniz: Mimar, Mühendis / Diğer Yaşadığınız yer: Ankara/ Ankara dışı					
<u>Yapı ve Cephesi</u>	1 Kesinlikle Katılımı yorum	2 Katılımı yorum	3 Kısmen Katılı yorum	4 Katılıyo rum	5 Kesinlikle Katılıyor um
1-Uyumluluk:					
a)Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.					
b)Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.					
c) Dış cephe dengeli, uyumlu ve rahatlatıcıdır.					
2- Doluluk- boşluk:					
a)Büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmuştur.					
b)Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.					

Çizelge 4. 2 (devamı). Hazırlanan anket soruları

3- Algı					
a)Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.					
b) Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetriktr. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eştir).					
c)Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.					
d)Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.					
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.					
4- Malzeme					
a)Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.					
b)Doku: Cephelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır.					

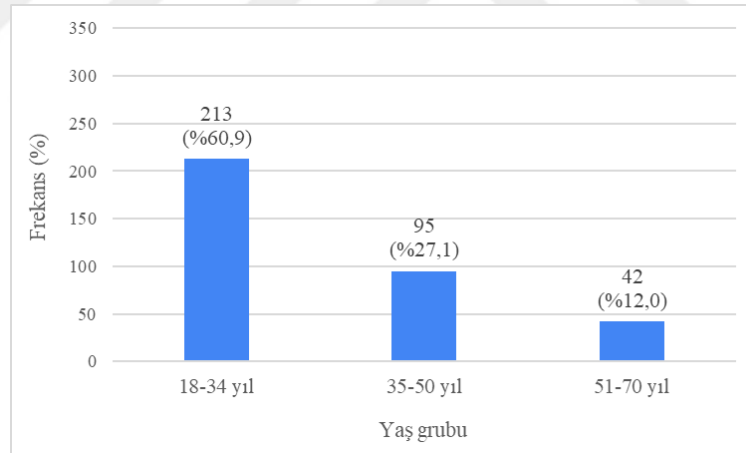
4.4. ALAN ÇALIŞMASI SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRME

4.4.1. İstatistiksel Analizler

Katılımcıların demografik bilgileri ile anket sorularına verdikleri yanıtlar frekans (%) ile özetlenmiştir. Anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların mesleği ve yaşadığı yere göre dağılımı Pearson ki-kare testi ile incelenmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Grafikler Microsoft Office Excel programında çizilmiştir. İstatistiksel analizler ve hesaplamalar IBM SPSS Statistics 22.0 (IBM Corp. Released 2013. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 22.0. Armonk, NY: IBM Corp.) programında yapılmıştır.

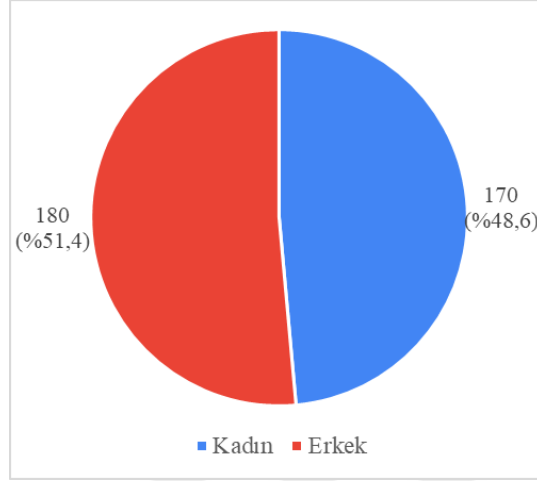
4.4.2. Bulgular

Anketi dolduran 350 katılımcının %60,9'u (n=213) 18-34 yaş grubunda, %27,1'i (n=95) 35-50 yaş grubunda, geri kalanı ise 51-70 yaş grubunda yer almaktadır (Şekil 4.2).

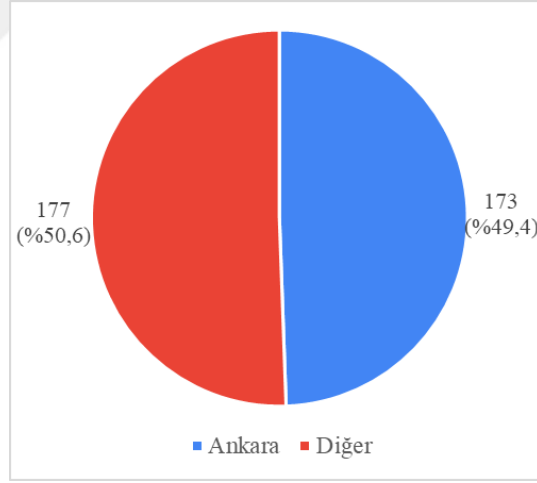
Şekil 4.2 Katılımcıların yaş dağılımı

Katılımcıların %48,6'sının (n=170) kadın olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.3).

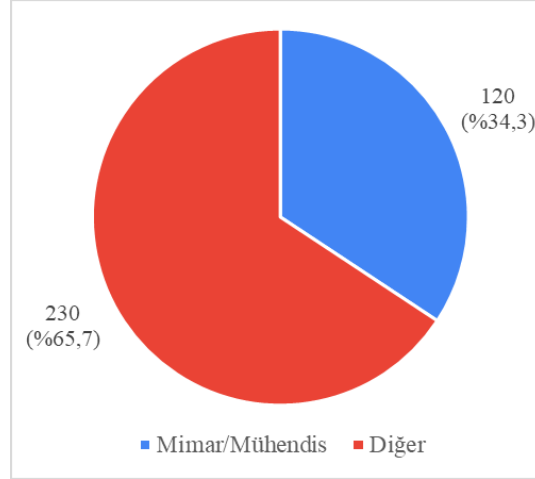
Şekil 4.3 Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Katılımcıların yaşadığı şehir ele alındığında, %49,4'ünün (n=173) Ankara'da ikamet ettiği görülmüştür (Şekil 4.4).

Şekil 4.4 Katılımcıların yaşadığı şehre göre dağılımı

Katılımcıların meslekleri incelendiğinde, %34,3'ünün (n=120) mimar veya mühendis olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Katılımcıların birinci yapı olan **Saraçoğlu Mahallesi Konutlarıyla** ilgili anket sorularına verdikleri yanıtların dağılımı Çizelge 4.2’ de verilmiştir. Buna göre; katılımcılar **uyumluluk** başlığının a maddesine %43,7 oranında (n=153) katılıyorum, %24,9 oranında (n=87) kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiştir. Diğer şıklarda büyük oranda, insan ölçeğine uygun yanıtı verilmiştir. Yani katılımcılar Saraçoğlu Mahallesi konutlarının çevresiyle uyumlu olduğunu düşünmektedirler.

Doluluk-boşluk başlığının a maddesi, büyük cam yüzeyler yapıda boşluk oluşturmuştur öncülüne, %32,0 oranında (n=112) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. B maddesi doluluk-boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir öncülüne, % 42,6 oranında (n=149) katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu iki yanıt bize, yapıdaki camların çok büyük boşluklar oluşturmamasına rağmen doluluk- boşluk oranının orantılı olduğunu ve insanlara yapının duvar gibi dümdüz bir görüntü vermediğini göstermektedir.

Algı başlığındaki a maddesi, renk: cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır öncülü için, % 31,1 oranında (n=109) katılmıyorum yanıtı verilmiştir.

B maddesi, yapılan simetrik olma durumu için %57,4 oranında (n=201) katılıyorum yanıtı verilmiştir yani Saraçoğlu mahallesi konutlarının simetrik bir tasarıma sahip olduğu düşünülmektedir. C maddesi, cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır öncülü için, %46,9 oranında (n=164) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Bu da bize bu yapıların ilk izlenimde göz yorucu bir imaj vermediğini göstermektedir. Bu durumun cephede nötr

renkler kullanılmasıdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

D maddesi, yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır öncülü için, %33,4 oranında (n=117) kısmen katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu yanıt da bize bu yapıların katılımcıların büyük çoğunluğu için ilk görüşte tam olarak bir heyecan oluşturmadığını göstermektedir. E maddesi, dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır öncülü için, % 42,6 oranında (n=149) katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu yapı katılımcılara büyük oranda konforlu bir yapı izlenimi vermiştir. Bu sonucu vermesinde yapıların az katlı olması sebebiyle müstakil konut havası verdiği düşünülmektedir.

Malzeme başlığındaki a maddesi, çeşitlilik: farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır öncülü için, % 40,3 oranında (n=141) katılıyorum yanıtı seçilmiştir. B maddesi, doku: cephelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır öncülü için, %47,7 oranında (n=167) katılıyorum yanıtı seçilmiştir.

Özetle, Saraçoğlu Mahallesi konutlarına verilen yanıtlardan yapının çevresi ile uyumlu olduğu sonucu çıkmıştır. Cephesine bakıldığında doluluk boşluğun orantılı olduğu, yapının renginin çok dikkat çekici olmadığı, simetrik bir görünüm sunduğu ve dış cephe tasarımının konforlu bir yaşama dair izlenim oluşturduğu sonucu çıkmıştır.

Cizelge 4. 3. Saraçoğlu mahallesi konutlarına ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı

	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Kısmen katılıyorum n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılıyorum n (%)
Uyumluluk					
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	22 (6,3)	18 (5,1)	70 (20,0)	153 (43,7)	87 (24,9)
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	10 (2,9)	10 (2,9)	41 (11,7)	199 (56,9)	90 (25,7)
c) Dış cephe tasarımı dengeli, uyumlu ve rahatlatıcıdır.	14 (4,0)	13 (3,7)	55 (15,7)	160 (45,7)	108 (30,9)
Doluluk-Boşluk					
a) Büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmuştur.	36 (10,3)	112 (32,0)	85 (24,3)	88 (25,1)	29 (8,3)
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	11 (3,1)	62 (17,7)	80 (22,9)	149 (42,6)	48 (13,7)
Algı					
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	25 (7,1)	109 (31,1)	73 (20,9)	101 (28,9)	42 (12,0)
b) Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetrik. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eşitir).	6 (1,7)	16 (4,6)	32 (9,1)	201 (57,4)	95 (27,1)
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	106 (30,3)	164 (46,9)	25 (7,1)	34 (9,7)	21 (6,0)
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	24 (6,9)	99 (28,3)	117 (33,4)	79 (22,6)	31 (8,9)
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	13 (3,7)	28 (8,0)	86 (24,6)	149 (42,6)	74 (21,1)
Malzeme					
a) Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.	8 (2,3)	56 (16,0)	105 (30,0)	141 (40,3)	40 (11,4)
b) Doku: Cephelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır.	12 (3,4)	57 (16,3)	79 (22,6)	167 (47,7)	35 (10,0)

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Çizelge 4. 4. Saraçoğlu Mahallesi Uyumluluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

1-Uyumluluk	1	2	3	4	5
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	22	18	70	153	87
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	10	10	41	199	90
c) Dış cephe tasarımı dengeli, uyumlu ve rahatlatıcıdır.	14	13	55	160	108

Çizelge 4. 5. Saraçoğlu Mahallesi Doluluk-Boşluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

2-Doluluk- Boşluk	1	2	3	4	5
a) Büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmuştur.	36	112	85	88	29
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	11	62	80	149	48

Çizelge 4. 6. Saraçoğlu Mahallesi Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

3-Algı	1	2	3	4	5
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	25	109	73	101	42
b) Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetriktr. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eştir).	6	16	32	201	95
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	106	164	25	34	21
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	24	99	117	79	31
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	13	28	86	149	74

Çizelge 4. 7. Saraçoğlu Mahallesi Malzeme başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

4-Malzeme	1	2	3	4	5
a) Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.	8	56	105	141	40
b) Doku: Cephelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır.	12	57	79	167	35

Katılımcıların ikinci yapı olan **Yeşiltepe Bloklarına** ilişkin sorulara verdikleri yanıtların dağılımı Çizelge 4.8' de verilmiştir.

Uyumluluk başlığının a maddesi, yapılar çevredeki yapılarla uyumludur öncülü için, %38,0 (n=133) oranında katılmıyorum, %34,9 oranında (n=122) kesinlikle katılmıyorum yanıtı alındı. Katılımcılar Yeşiltepe bloklarını çevreyle uyumlu bulmamıştır. B maddesi yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur öncülü için, %34,6 oranında (n=121) katılmıyorum ve %23,1 oranında (n=81) kısmen katılıyorum cevabı verilmiştir. Bu da bize insan ölçeğine uyumlu olmadığını bir kesim tarafından da bu konuda kararsız kaldığını göstermektedir. C maddesi, dış cephe tasarımı dengeli uyumlu ve rahatlatıcıdır öncülü için % 38,9 oranında (n=136) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Yeşiltepe blokları dış cephe tasarımı uyumlu ve rahatlatıcı bulunmamıştır. Renk faktörünün etkilediği düşünülmektedir.

Doluluk- boşluk başlığındaki a maddesi, büyük cam yüzeyler yapıda boşluk oluşturmuştur öncülü için, %31,4 oranında (n=110) katılıyorum, b maddesi doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir öncülü için, % 32,0 oranında (n=112) kısmen katılıyorum yanıtı verilmiştir. Yanıtlar aynı doğrultudadır, yapıda doluluk boşluğun orantılı dış cephesinin duvar görüntüsü vermediği yanıtı çoğunluktadır.

Algı başlığındaki, a maddesi renk: cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır öncülü için, %34,0 oranında (n=119) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Yapının cephesi dikkat çekici ve enerjik bulunmamıştır. Bu yanıtta renklerin ve dış cephe malzemesinin etkili olduğu düşünülmektedir. B maddesi, çizgisellik/ simetri: yapıların görünümü simetriktir. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eştir) öncülü için, %34,9 oranında (n=122) katılıyorum yanıtı verilmiştir. Cephenin simetrik bir görünüme sahip olduğu söylenmiştir. C maddesi, cephedeki renk seçimi göz yormaktadır öncülü için,

% 36,3 oranında (n=127) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Dış cephe göz yormamaktadır bu açıkça ortaya çıkmıştır. D maddesi, yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır öncülü için, % 39,1 oranında (n=137) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Bu yanıtta yapının sadeliği ve dış cephe renk seçiminin etkili olduğu düşünülmektedir. E maddesi, dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır öncülü için, %38,0 oranında (n=133) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Yeşiltepe blokları katılımcılarda konforlu bir yaşama dair izlenimler oluşturmamıştır. Bu yanıtta dış cephe malzeme seçimi ve yapım yılının etkili olduğu düşünülmektedir.

Malzeme başlığındaki, “a maddesi çeşitlilik: farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır” öncülü için, %33,7 oranında (n=118) kısmen katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu da malzeme konusunda tam olarak net bir cevap verilemediğini göstermektedir.

Çizelge 4. 8. Yeşiltepe bloklarına ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı

	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Kısmen katılıyorum n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılıyorum n (%)
Uyumluluk					
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	122 (34,9)	133 (38,0)	38 (10,9)	39 (11,1)	18 (5,1)
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	76 (21,7)	121 (34,6)	81 (23,1)	58 (16,6)	14 (4,0)
c) Dış cephe tasarımı dengeli, uyumlu ve rahatlatıcıdır.	80 (22,9)	136 (38,9)	64 (18,3)	49 (14,0)	21 (6,0)
Doluluk-Boşluk					
a) Büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmıştır.	26 (7,4)	89 (25,4)	94 (26,9)	110 (31,4)	31 (8,9)
b) Doluluk- boşluk oranıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	29 (8,3)	91 (26,0)	112 (32,0)	91 (26,0)	27 (7,7)
Algı					
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	71 (20,3)	119 (34,0)	79 (22,6)	58 (16,6)	23 (6,6)
b) Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetriktr. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eştir).	31 (8,9)	70 (20,0)	84 (24,0)	122 (34,9)	43 (12,3)
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	22 (6,3)	127 (36,3)	72 (20,6)	93 (26,6)	36 (10,3)
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	72 (20,6)	137 (39,1)	69 (19,7)	47 (13,4)	25 (7,1)

Çizelge 4. 9 (devamı). Yeşiltepe bloklarına ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı

e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	58 (16,6)	133 (38,0)	87 (24,9)	50 (14,3)	22 (6,3)
Malzeme					
a) Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.	27 (7,7)	98 (28,0)	118 (33,7)	83 (23,7)	24 (6,9)
b) Doku: Cephelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır.	28 (8,0)	102 (29,1)	112 (32,0)	86 (24,6)	22 (6,3)

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Çizelge 4. 10. Yeşiltepe Blokları Uyumluluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

1-Uyumluluk	1	2	3	4	5
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisinde.	122	133	38	39	18
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	76	121	81	58	14
c) Dış cephe tasarımı dengeli, uyumlu ve rahatlatıcıdır.	80	136	64	49	21

Çizelge 4. 11. Yeşiltepe Blokları Doluluk- Boşluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

2-Doluluk- Boşluk	1	2	3	4	5
a) Büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmuştur.	26	89	94	110	31
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	29	91	112	91	27

Çizelge 4. 12. Yeşiltepe Blokları Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

3-Algı	1	2	3	4	5
a) Renk: Cephe kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	71	119	79	58	23
b) Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetrik. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eşit).	31	70	84	122	43
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	22	127	72	93	36
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	72	137	69	47	25
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	58	133	87	50	22

Çizelge 4. 13. Yeşiltepe Blokları Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

4-Malzeme	1	2	3	4	5
a) Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.	27	98	118	83	24
b) Doku: Cepheelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır.	28	102	112	86	22

Üçüncü yapı olan **Merkez Ankara Projesiyle** ilgili sorulara alınan yanıtların dağılımı Çizelge 4.14' te sunulmuştur.

Uyumluluk başlığının a maddesi, yapının çevreyle oran ölçek uyumluluğu öncülü için, %44,3 (n=155) oranında, b maddesi, yapı insan ölçeğine uygundur öncülü için %40,6 oranında (n=142) kesinlikle katılmıyorum yanıtları alınmıştır. C maddesi, dış cephe tasarımı dengeli uyumlu ve rahatlatıcıdır öncülü için, %26,0 oranında (n=91) kısmen katılıyorum yanıtı verilmiştir. Merkez Ankara projesi çevresi ile ölçek oran bakımından uyumlu bulunmamıştır. Bu yapılar insan ölçeğiyle kesinlikle uyumlu değildir. Cephesi de kısmen uyumlu, dengeli ve rahatlatıcı bulunmuştur.

Doluluk- boşluk başlığındaki a maddesi, büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmuştur öncülü için, %33,4 oranında (n=117) katılıyorum yanıtı verilmiş, b maddesi, doluluk- boşluk

orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir öncülü içinse, %30,9 oranında (n=108) katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu yanıtlar da bizlere doluluk- boşluğun Merkez Ankara projesinde orantılı olduğunu, insanlar tarafından da olumlu algılandığını göstermektedir.

Algı başlığındaki a maddesi, renk: cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır öncülü için, %33,1 (n=116) oranında katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu yapı katılımcılar tarafından enerjik ve dikkat çekici olarak algılanmıştır. B maddesi, Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetriktrir. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eştir.) öncülü için, %29,4 oranında (n=103) kısmen katılıyorum yanıtı verilmiştir. Katılımcılar yapıların simetrik olduğuna kısmen katılmaktadır, bu yanıtta iki ayrı blok görüntüsünün etkisi olduğu düşünülmektedir. Düz açık sarı bloklar aynı tasarım düzlemine sahipken renkli cepheli ara katlarda terasları bulunan konutlar için aynı simetriklik yoktur. C maddesi, cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır öncülü için, %38,0 oranında (n=133) katılmıyorum yanıtı verilmiştir. Dış cephede kullanılan renkler göz yormamaktadır. D maddesi, yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır öncülü için, (n=116) %33,1 oranında katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu yapılar katılımcıların dikkatini çekmiştir ve ilk izlenimde heyecan oluşturmıştır. E maddesi, dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır öncülü için, %31,7 oranında (n=111) katılıyorum yanıtı verilmiştir. Bu yapı insanlarda konforlu bir yapı izlenimi oluşturmıştır. Yapıda bulunan ara katlardaki bahçeler, sürdürülebilir kat tasarımları ve renk seçiminin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Malzeme başlığındaki farklı malzemeler belli bir kompozisyonda kullanılmıştır maddesi için, (n=162) %46,3 oranında katılıyorum yanıtı, cephede belli bir doku karakteri bulunmaktadır öncülü için, %39,7 (n=139) oranında katılıyorum yanıtı verilmiştir.

Çizelge 4. 14. Merkez Ankara projesine ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı

	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Kısmen katılıyorum n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılıyorum n (%)
Uyumluluk					
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	155 (44,3)	75 (21,4)	43 (12,3)	52 (14,9)	25 (7,1)
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	142 (40,6)	79 (22,6)	60 (17,1)	45 (12,9)	24 (6,9)
c) Dış cephe tasarımı dengeli, uyumlu ve rahatlatıcıdır.	86 (24,6)	78 (22,3)	91 (26,0)	62 (17,7)	33 (9,4)
Doluluk-Boşluk					
a) Büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmuştur.	19 (5,4)	69 (19,7)	86 (24,6)	117 (33,4)	59 (16,9)
b) Doluluk- boşluk oranıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	26 (7,4)	75 (21,4)	85 (24,3)	108 (30,9)	56 (16,0)
Algı					
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	36 (10,3)	61 (17,4)	80 (22,9)	116 (33,1)	57 (16,3)
b) Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetrik. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eşittir.)	49 (14,0)	77 (22,0)	103 (29,4)	87 (24,9)	34 (9,7)
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	27 (7,7)	133 (38,0)	81 (23,1)	75 (21,4)	34 (9,7)
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	37 (10,6)	51 (14,6)	86 (24,6)	116 (33,1)	60 (17,1)
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	36 (10,3)	53 (15,1)	89 (25,4)	111 (31,7)	61 (17,4)
Malzeme					
a) Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.	10 (2,9)	30 (8,6)	83 (23,7)	162 (46,3)	65 (18,6)
b) Doku: Cephelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır.	25 (7,1)	42 (12,0)	97 (27,7)	139 (39,7)	47 (13,4)

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Çizelge 4. 15. Merkez Ankara Projesi Uyumluluk başlığına verilen cevapların likert

ölçeğinde gösterimi

1-Uyumluluk	1	2	3	4	5
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	155	75	43	52	25
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	142	79	60	45	24
c) Dış cephe tasarımı dengeli, uyumlu ve rahatlatıcıdır.	86	78	91	62	33

Çizelge 4. 16. Merkez Ankara Projesi Doluluk- Boşluk başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

2-Doluluk- Boşluk	1	2	3	4	5
a) Büyük cam yüzeyler, yapıda boşluk oluşturmuştur.	19	69	86	117	59
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	26	75	85	108	56

Çizelge 4. 17. Merkez Ankara Projesi Algı başlığına verilen cevapların likert ölçeğinde gösterimi

3-Algı	1	2	3	4	5
a) Renk: Cephe kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	36	61	80	116	57
b) Çizgisellik/Simetri: Yapıların görünümü simetriktir. (Cephe tasarımı bir düzleme sahip ve birbirine eştir).	49	77	103	87	34
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	27	133	81	75	34
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	37	51	86	116	60
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	36	53	89	111	61

Çizelge 4. 18. Merkez Ankara Projesi Malzeme başlığına verilen cevapların likert

ölçeğinde gösterimi

4-Malzeme	1	2	3	4	5
a) Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.	10	30	83	162	65
b) Doku: Cepheelerde belirli bir doku karakteri bulunmaktadır.	25	42	97	139	47

Tüm yanıtlar incelendiğinde özet olarak;

Uyumluluk başlığındaki

- ✓ a şıkkı ‘Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.’ öncülü için:

- 1.Saraçoğlu Mahallesi Konutları, 153 kişi (%43,7) Katılıyorum cevabını vermiştir.
- 2.Yeşiltepe Blokları, 133 kişi (%38,0) Katılmıyorum cevabını vermiştir.
- 3.Merkez Ankara Projesi, 155 kişi (%44,3) Kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

- ✓ b şıkkı ‘Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.’ Öncülü için:

- 1.Saraçoğlu Mahallesi Konutları, 199 kişi (%56,9) Katılıyorum cevabını vermiştir.
- 2.Yeşiltepe Blokları, 121 kişi (%34,6) Katılmıyorum cevabını vermiştir.
- 3.Merkez Ankara Projesi, 142 kişi (%40,6) Kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

Sonuç: İstatistiksel verilere bakıldığında birinci yapı Saraçoğlu mahallesi konutlarının insan ölçeğine daha uygun olduğu görülmüştür. Diğer iki yapı insan ölçeğine oldukça uzaktır. Bu sonuç da bize, daha az katlı bir yapının insanlar tarafından daha fazla kabul gördüğü, kendilerini daha rahat hissettiklerini, tam tersi çok katlı bir yapı gördüklerinde ise yapının yanında kaybolmuş hissiyatı yaşadıkları düşünülmektedir.

Doluluk-Boşluk başlığındaki

- ✓ b şıkkı ‘Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.’ Öncülü için:

- 1.Saraçoğlu Mahallesi Konutları, 149 kişi (%42,6) Katılıyorum cevabını vermiştir.
- 2.Yeşiltepe Blokları, 112 kişi (%32,0) Kısmen Katılmıyorum cevabını vermiştir.
- 3.Merkez Ankara Projesi, 108 kişi (%30,9) Katılıyorum cevabını vermiştir.

Sonuç: Sonuçlara bakıldığında Yeşiltepe blokları için cevaplar bölünmüş, oran olarak en

fazla kısmen katılıyorum seçeneği seçilmiştir. Bu da bizlere ikinci yapı için doluluk boşluk oranının tam olarak algılanamadığını, insanlarda fikir ayrılığı oluşturduğunu göstermektedir. Fakat diğer iki yapıda durum daha açıkça ortaya konmuş, oransal olarak en fazla katılıyorum seçeneği seçilmiştir. Saraçoğlu mahallesi konutları ve Merkez Ankara projesi için katılımcılar doluluk-boşluk oranını daha net algılayabilmiştir.

Algı başlığındaki

- ✓ a şıkkı ‘Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.’ Öncülü için:

1.Saraçoğlu Mahallesi Konutları, 109 kişi (%31,1) Katılmıyorum cevabını vermiştir.

2.Yeşiltepe Blokları, 119 kişi (%34,0) Katılmıyorum cevabını vermiştir.

3.Merkez Ankara Projesi, 116 kişi (%33,1) Katılıyorum cevabını vermiştir.

Sonuç: Sonuçlara bakıldığında, üçüncü yapı olan Merkez Ankara Projesinin dış cephesinin daha dikkat çekici olduğu, insanlara daha enerjik bir görünüm sunduğu görülmektedir. Diğer iki yapının renk seçimleri dikkat çekici ve enerjik bulunmamıştır. Bu sonuç da bizlere iki yapıya ilk izlenimde, merak duygusunun oldukça az olduğunu göstermektedir.

- ✓ d şıkkı ‘Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.’ Öncülü için:

1.Saraçoğlu Mahallesi Konutları, 117 kişi (%33,4) Kısmen Katılmıyorum cevabını vermiştir.

2.Yeşiltepe Blokları, 137 kişi (%39,1) Katılmıyorum cevabını vermiştir.

3.Merkez Ankara Projesi, 116 kişi (%33,1) Katılıyorum cevabını vermiştir.

Sonuç: Sonuçlara bakıldığında, Saraçoğlu mahallesinin ilk izlenimde kimi katılımcıları heyecanlandığı, kimilerini de heyecanlandırmadığı görülmüştür. Yeşiltepe blokları için katılımcılar büyük oranda yapının dikkat çekici olmadığını söylemişlerdir. Merkez Ankara Projesi için katılımcıların oran olarak en fazlası, yapının dikkat çekici ve ilk izlenimde heyecan oluşturduğunu söylemektedir. Bu sonuç da bizlere üç yapı içerisindeki en dikkat çeken, ilk izlenimde insanları heyecanlandıran yapının Merkez Ankara Projesi olduğu görülmektedir.

- ✓ e şıkkı ‘Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.’ Öncülü için:

1.Saraçoğlu Mahallesi Konutları, 149 kişi (%42,6) Katılıyorum cevabını vermiştir.

2.Yeşiltepe Blokları, 149 kişi (%42,6) Katılmıyorum cevabını vermiştir.

3.Merkez Ankara Projesi, 111 kişi (31,7) Katılıyorum cevabını vermiştir.

Sonuç: Sonuçlara bakıldığında, Saraçoğlu mahallesi konutları için çoğunluk konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırdığını düşünmektedir. Yeşiltepe blokları için katılımcıların çoğunluğu yapının, konforlu bir yaşama dair izlenim uyandırmadığını söylemektedir. Merkez Ankara projesi için ise oran olarak en fazla, yapının insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırdığı görülmektedir. Bu sonuç da bizlere Saraçoğlu mahallesi konutlarının az katlı olması sebebiyle insanlara müstakil ev izlenimi verdiği düşünülerek konforlu bir yaşama dair izlenimler oluşturduğu görülmektedir. Merkez Ankara projesinde ise daha modern bir yapı olması sebebiyle konforlu bir yaşama dair izlenim verdiği düşünülmektedir.

Malzeme başlığındaki

✓ a şıkkı ‘Çeşitlilik: Farklı malzemeler belli bir kompozisyonla kullanılmıştır.’

Öncülü için:

1.Saraçoğlu Mahallesi Konutları, 141 kişi (%40,3) Katılıyorum cevabını vermiştir.

2.Yeşiltepe Blokları, 118 kişi (%33,7) Kısmen Katılıyorum cevabını vermiştir.

3.Merkez Ankara Projesi, 162 kişi (%46,3) Katılıyorum cevabını vermiştir.

Sonuç: Sonuçlara bakıldığında, Saraçoğlu mahallesi konutları için katılımcıların çoğunun dış cephede farklı malzemelerin kullanıldığını söylediği görülmüştür. Yeşiltepe blokları için kimi katılımcılar için farklı malzemeler kullanılmış kimileri için de kullanılmamıştır. Merkez Ankara projesi için katılımcıların büyük çoğunluğu farklı malzeme konusunda hemfikirdir.

4.4.2.1. Demografik Özelliklere Göre Yanıtların İncelenmesi

Katılımcıların **Saraçoğlu Mahallesi Konutları** için bazı sorulara verdikleri yanıtların mesleklere göre dağılımı Çizelge 4.17’ de verilmiştir. Uyumluluk başlığının a ve b maddeleri ile doluluk-boşluk başlığının b maddesine verilen yanıtların dağılımı katılımcıların mesleklerine göre benzer bulunmuştur. ($p>0,05$). Algı başlığındaki a, c, d ve e maddelerine verilen yanıtların katılımcının mesleğine göre farklılık gösterdiği görülmüştür. ($p<0,05$). Buna göre mimar veya mühendis olan katılımcıların diğer meslek mensuplarına göre a ve d

maddelerine daha yüksek oranda olumsuz yanıt (kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum), daha düşük oranda olumlu yanıt (katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum) verdiği belirlendi ($p<0,05$). ‘Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.’ ve ‘Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır’ seçenekleri için mimar/ mühendis meslek grupları daha yüksek oranda olumsuz yanıt vermiştir. Bu da bizlere mimar/mühendis meslek grubunun yapıların dikkat çekiciliğinin farklı şekillerle de sağlanabileceğini düşündüklerini, onlarda heyecan oluşturmadığını göstermiştir. Bu meslek grubunun tasarım parametrelerine daha hakim olabilecekleri düşünülmektedir.

Çizelge 4. 19. Saraçoğlu mahallesi konutları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların mesleklere göre dağılımı

	Mimar/Mühendis				Diğer						p- değeri
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Uyumluluk											
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	4 (3,3)	8 (6,7)	24 (20,0)	57 (47,5)	27 (22,5)	18 (7,8)	10 (4,3)	46 (20,0)	96 (41,7)	60 (26,1)	0,359
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	3 (2,5)	2 (1,7)	9 (7,5)	70 (58,3)	36 (30,0)	7 (3,0)	8 (3,5)	32 (13,9)	129 (56,1)	54 (23,5)	0,274
Doluluk-Boşluk											
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	2 (1,7)	21 (17,5)	25 (20,8)	60 (50,0)	12 (10,0)	9 (3,9)	41 (17,8)	55 (23,9)	89 (38,7)	36 (15,7)	0,214
Algı											
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	14 (11,7) ^a	54 (45,0) ^b	22 (18,3)	26 (21,7) ^c	4 (3,3) ^d	11 (4,8) ^a	55 (23,9) ^b	51 (22,2)	75 (32,6) ^c	38 (16,5) ^d	<0,001
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	43 (35,8)	61 (50,8)	7 (5,8)	9 (7,5)	0 (0,0) ^a	63 (27,4)	103 (44,8)	18 (7,8)	25 (10,9)	21 (9,1) ^a	0,005
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	16 (13,3) ^a	50 (41,7) ^b	39 (32,5)	13 (10,8) ^c	2 (1,7) ^d	8 (3,5) ^a	49 (21,3) ^b	78 (33,9)	66 (28,7) ^c	29 (12,6) ^d	<0,001
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	6 (5,0)	16 (13,3) ^a	41 (34,2) ^b	42 (35,0) ^c	15 (12,5) ^d	7 (3,0)	12 (5,2) ^a	45 (19,6) ^b	107 (46,5) ^c	59 (25,7) ^d	<0,001

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Her bir soru için aynı harfli oranlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (p<0,05).

Katılımcıların **Saraçoğlu Mahallesi Konutları** için anket sorularına verdikleri yanıtlar yaşadıkları yere göre incelendiğinde algı başlığının a maddesi, yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir öncülü için istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir. ($p=0,003$; Çizelge 4.18). Ankara’da yaşayan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha düşük oranda kesinlikle katılmıyorum, daha yüksek oranda katılmıyorum şeklinde yanıt verilmiştir. Bu yanıt bizlere Ankara’da yaşayanların cevabında Ankara’nın büyükşehir olmasından, nüfusunun fazla olması ve ihtiyacı karşılamak amaçlı yapıların çoğunun yüksek katlı şekilde olması ve Ankaralıların bu çok katlı yapılara alışık olması etkili olmuştur. Ankara dışında yaşıyan katılımcıların cevabı da katılmıyorum olmuştur fakat Ankaralıları için iki katlı bir yapı, çevredeki diğer yapılarla kesinlikle uyum içerisinde değildir.

Diğer sorulara verilen yanıtların dağılımı katılımcıların yaşadığı yere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. ($p>0,05$).

Çizelge 4. 20. Saraçoğlu mahallesi konutları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların yaşadığı yere göre dağılımı

	Ankara				Diğer						p-değeri
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Uyumluluk											
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisinde midir.	11 (6,4)	8 (4,6)	32 (18,5)	71 (41,0)	51 (29,5)	11 (6,2)	10 (5,6)	38 (21,5)	82 (46,3)	36 (20,3)	0,397
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	4 (2,3)	4 (2,3)	15 (8,7)	96 (55,5)	54 (31,2)	6 (3,4)	6 (3,4)	26 (14,7)	103 (58,2)	36 (20,3)	0,109
Doluluk-Boşluk											
b) Doluluk- boşluk oranıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	3 (1,7)	30 (17,3)	33 (19,1)	82 (47,4)	25 (14,5)	8 (4,5)	32 (18,1)	47 (26,6)	67 (37,9)	23 (13,0)	0,175
Algı											
a) Renk: Cephe de kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	6 (3,5) ^a	63 (36,4) ^b	29 (16,8)	58 (33,5)	17 (9,8)	19 (10,7) ^a	46 (26,0) ^b	44 (24,9)	43 (24,3)	25 (14,1)	0,003
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	43 (24,9)	90 (52,0)	13 (7,5)	18 (10,4)	9 (5,2)	63 (35,6)	74 (41,8)	12 (6,8)	16 (9,0)	12 (6,8)	0,209
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	8 (4,6)	52 (30,1)	58 (33,5)	43 (24,9)	12 (6,9)	16 (9,0)	47 (26,6)	59 (33,3)	36 (20,3)	19 (10,7)	0,279
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	6 (3,5)	19 (11,0)	46 (26,6)	74 (42,8)	28 (16,2)	7 (4,0)	9 (5,1)	40 (22,6)	75 (42,4)	46 (26,0)	0,078

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Her bir soru için aynı harfli oranlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (p<0,05).

Katılımcıların **Yeşiltepe blokları** için bazı sorulara verdikleri yanıtların mesleklere göre dağılımı Tablo 4.19’ da verilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde uyumluluk başlığının b maddesi, yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur öncülü için istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p=0,001$; Çizelge 4.19). Mimar/ mühendis olmayanların katılmıyorum seçeneği oranı, mimar/mühendis olanların oranına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer sorular Yeşiltepe blokları için incelendiğinde yanıtlarda, mesleklere göre anlamlı bir fark görülmemiştir.

Çizelge 4. 21. Yeşiltepe blokları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların mesleklere göre dağılımı

	Mimar/Mühendis				Diğer						p-değeri
	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Kısmen katılıyorum n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Kısmen katılıyorum n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılıyorum n (%)	
Uyumluluk											
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisinde.	64 (53.3) ^a	48 (40,0)	5 (4.2) ^b	3 (2.5) ^c	0 (0,0) ^d	58 (25.2) ^a	85 (37,0)	33 (14.3) ^b	36 (15.7) ^c	18 (7.8) ^d	<0,001
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	41 (34.2) ^a	47 (39.2)	21 (17.5)	9 (7.5) ^b	2 (1.7)	35 (15.2) ^a	74 (32.2)	60 (26.1)	49 (21.3) ^b	12 (5.2)	<0,001
Doluluk-Boşluk											
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	11 (9.2)	30 (25,0)	45 (37.5)	27 (22.5)	7 (5.8)	18 (7.8)	61 (26.5)	67 (29.1)	64 (27.8)	20 (8.7)	0,453
Algı											
a) Renk: Cephe kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	27 (22.5)	56 (46.7) ^a	24 (20,0)	10 (8.3) ^b	3 (2.5) ^c	44 (19.1)	63 (27.4) ^a	55 (23.9)	48 (20.9) ^b	20 (8.7) ^c	<0,001
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	7 (5.8)	52 (43.3)	24 (20,0)	27 (22.5)	10 (8.3)	15 (6.5)	75 (32.6)	48 (20.9)	66 (28.7)	26 (11.3)	0,354
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	39 (32.5) ^a	55 (45.8)	16 (13.3) ^b	9 (7.5) ^c	1 (0.8) ^d	33 (14.3) ^a	82 (35.7)	53 (23,0) ^b	38 (16.5) ^c	24 (10.4) ^d	<0,001
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	31 (25.8) ^a	62 (51.7) ^b	20 (16.7) ^c	6 (5,0) ^d	1 (0.8) ^e	27 (11.7) ^a	71 (30.9) ^b	67 (29.1) ^c	44 (19.1) ^d	21 (9.1) ^e	<0,001

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Her bir soru için aynı harfli oranlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (p<0,05).

Katılımcıların **Yeşiltepe blokları** için sorulara verdikleri yanıtların yaşadığı yere göre dağılımı Tablo 4.20 'de verilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde algı başlığının c maddesi, cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır öncülü için istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p=0,003$; Çizelge 4.20). Ankara' da yaşayan katılımcıların büyük çoğunluğu katılmıyorum yanıtını verirken, Ankara dışı bir şehirden katılanların çoğunluğu katılıyorum yanıtını vermiştir. Bu yanıt farklılığında Ankara'da yaşayan katılımcıların çevrelerinde çok daha farklı renklere sahip yapılar olması ve Yeşiltepe bloklarının renginin soft, nötre yakın ve sakın bir yeşil tonu olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çizelge 4. 22. Yeşiltepe blokları için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların yaşadığı yere göre dağılımı

	Ankara				Diğer						p-değeri
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Uyumluluk											
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	56 (32,4)	76 (43,9)	17 (9,8)	17 (9,8)	7 (4,0)	66 (37,3)	57 (32,2)	21 (11,9)	22 (12,4)	11 (6,2)	0,245
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	33 (19,1)	73 (42,2) ^a	34 (19,7)	28 (16,2)	5 (2,9)	43 (24,3)	48 (27,1) ^a	47 (26,6)	30 (16,9)	9 (5,1)	0,045
Doluluk-Boşluk											
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	10 (5,8)	47 (27,2)	51 (29,5)	56 (32,4) ^a	9 (5,2)	19 (10,7)	44 (24,9)	61 (34,5)	35 (19,8) ^a	18 (10,2)	0,021
Algı											
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	26 (15,0)	63 (36,4)	46 (26,6)	27 (15,6)	11 (6,4)	45 (25,4)	56 (31,6)	33 (18,6)	31 (17,5)	12 (6,8)	0,095
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	11 (6,4)	79 (45,7) ^a	29 (16,8)	43 (24,9)	11 (6,4) ^b	11 (6,2)	48 (27,1) ^a	43 (24,3)	50 (28,2)	25 (14,1) ^b	0,003
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	26 (15,0) ^a	81 (46,8) ^b	27 (15,6)	27 (15,6)	12 (6,9)	46 (26,0) ^a	56 (31,6) ^b	42 (23,7)	20 (11,3)	13 (7,3)	0,006
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	25 (14,5)	70 (40,5)	43 (24,9)	24 (13,9)	11 (6,4)	33 (18,6)	63 (35,6)	44 (24,9)	26 (14,7)	11 (6,2)	0,823

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Her bir soru için aynı harfli oranlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (p<0,05).

Katılımcıların **Merkez Ankara projesi** için sorulara verdikleri yanıtların mesleklere göre dağılımı Çizelge 4.21’ de verilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde bu yapı grubu için yanıtlarda mesleklere göre bir fark gözlenmemiştir. Aşağı yukarı olarak yanıt oranları benzer ilerlemiştir.

Çizelge 4. 23. Merkez Ankara projesi için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların mesleklere göre dağılımı

	Mimar/Mühendis				Diğer							p- değeri
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum		
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)		
Uyumluluk												
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	84 (70,0) ^a	21 (17,5)	9 (7,5) ^b	5 (4,2) ^c	1 (0,8) ^d	71 (30,9) ^a	54 (23,5)	34 (14,8) ^b	47 (20,4) ^c	24 (10,4) ^d	<0,001	
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	78 (65,0) ^a	20 (16,7)	13 (10,8) ^b	8 (6,7) ^c	1 (0,8) ^d	64 (27,8) ^a	59 (25,7)	47 (20,4) ^b	37 (16,1) ^c	23 (10,0) ^d	<0,001	
Doluluk-Boşluk												
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	7 (5,8)	28 (23,3)	29 (24,2)	36 (30,0)	20 (16,7)	19 (8,3)	47 (20,4)	56 (24,3)	72 (31,3)	36 (15,7)	0,905	
Algı												
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	11 (9,2)	19 (15,8)	31 (25,8)	45 (37,5)	14 (11,7)	25 (10,9)	42 (18,3)	49 (21,3)	71 (30,9)	43 (18,7)	0,327	
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	5 (4,2)	60 (50,0) ^a	26 (21,7)	20 (16,7)	9 (7,5)	22 (9,6)	73 (31,7) ^a	55 (23,9)	55 (23,9)	25 (10,9)	0,012	
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	14 (11,7)	19 (15,8)	31 (25,8)	35 (29,2)	21 (17,5)	23 (10,0)	32 (13,9)	55 (23,9)	81 (35,2)	39 (17,0)	0,842	
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	16 (13,3)	21 (17,5)	30 (25,0)	39 (32,5)	14 (11,7)	20 (8,7)	32 (13,9)	59 (25,7)	72 (31,3)	47 (20,4)	0,211	

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Her bir soru için aynı harfli oranlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0,05$).

Katılımcıların Merkez Ankara projesi için bazı sorulara verdikleri yanıtların yaşadıkları yere göre dağılımı Çizelge 4.22 ‘de verilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde bu yapı grubu için yanıtlarda yaşadıkları yere göre bir fark gözlenmemiştir. Aşağı yukarı olarak yanıt oranları benzer ilerlemiştir.

Çizelge 4. 24. Üçüncü yapı için anket sorularına verilen yanıtların katılımcıların yaşadığı yere göre dağılımı

	Ankara				Diğer						p-değeri
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Uyumluluk											
a) Yapıların yükseklikleri, genişlikleri ve oranları, çevredeki diğer yapılarla uyum içerisindedir.	88 (50,9) ^a	40 (23,1)	17 (9,8)	21 (12,1)	7 (4,0) ^b	67 (37,9) ^a	35 (19,8)	26 (14,7)	31 (17,5)	18 (10,2) ^b	0,019
b) Yapının ölçeği insan ölçeğine uygundur.	83 (48,0) ^a	43 (24,9)	22 (12,7) ^b	19 (11,0)	6 (3,5) ^c	59 (33,3) ^a	36 (20,3)	38 (21,5) ^b	26 (14,7)	18 (10,2) ^c	0,003
Doluluk-Boşluk											
b) Doluluk- boşluk orantılıdır, insanlara duvar görüntüsü vermemektedir.	15 (8,7)	47 (27,2) ^a	41 (23,7)	49 (28,3)	21 (12,1)	11 (6,2)	28 (15,8) ^a	44 (24,9)	59 (33,3)	35 (19,8)	0,042
Algı											
a) Renk: Cephede kullanılan renkler dikkat çekici ve enerjik bir görünüm sunmaktadır.	23 (13,3)	27 (15,6)	43 (24,9)	56 (32,4)	24 (13,9)	13 (7,3)	34 (19,2)	37 (20,9)	60 (33,9)	33 (18,6)	0,236
c) Cephe tasarımında kullanılan renk seçimi göz yormaktadır.	8 (4,6)	62 (35,8)	41 (23,7)	44 (25,4)	18 (10,4)	19 (10,7)	71 (40,1)	40 (22,6)	31 (17,5)	16 (9,0)	0,115
d) Yapılar dikkat çekicidir, ilk izlenimde heyecan oluşturmaktadır.	26 (15,0) ^a	33 (19,1) ^b	37 (21,4)	48 (27,7) ^c	29 (16,8)	11 (6,2) ^a	18 (10,2) ^b	49 (27,7)	68 (38,4) ^c	31 (17,5)	0,004
e) Dış cephe tasarımı insanlarda konforlu bir yaşama dair izlenimler uyandırmaktadır.	22 (12,7)	30 (17,3)	43 (24,9)	50 (28,9)	28 (16,2)	14 (7,9)	23 (13,0)	46 (26,0)	61 (34,5)	33 (18,6)	0,372

Yüzdelerin toplamı sayı yuvarlama nedeniyle %100 e eşit olmayabilir.

Her bir soru için aynı harfli oranlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0,05$).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışmasının sonucunda insanlara göre konforlu bir yapı, ya az katlı müstakil bir konut ya da modern çekici bir tasarıma sahip yüksek katlı yapı olmuştur. Az katlı bir yapının insanlar tarafından daha fazla kabul gördüğü, davetkâr bir izlenim oluşturduğu, kendilerini daha rahat, samimi ve huzurlu hissettiklerini göstermiştir. Modern tasarıma sahip (dış cephe, renk ve malzeme seçimi ve ara katlardaki nefes alma terasları gibi tercihler) bir yapının daha çok dikkat çektiği, böyle bir yapıda yaşama isteğinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Bir yapının uyumlu ve insan ölçeğine uygun olması insanlar için genel olarak önem arz etmiştir fakat dış cephe tasarımının daha estetik daha kaliteli ve dikkat çekici olduğu modern bir yapıda bu uyumluluk göz ardı edilebilmektedir. Anket sonuçlarındaki daha yaşanabilir bulunan yapılara göre şöyle bir çıkarım yapabilmekteyiz, estetik ve iyi düşünülmüş dış cepheye sahip bir yapı, yapı ölçeğinin insan ölçeğine uygun olduğu bir yapı ya da çevresiyle çok uyumlu bir yapının önüne geçebilmektedir. İnsan algısı açısından bakıldığında cephe tasarımının iyi olması kabul edilebilir bir ölçüt olmuştur. Mimari tasarıma ek olarak iyi düşünülmüş bir cephe tasarımına sahip yapı ve yapı gruplarına insanlarda algısal olarak pozitif yönde bir izlenim bırakmıştır. Tercihleri daha çok dikkatlerini çeken, ilk izlenimde merak uyandıran estetik bir dış cepheye sahip yapıdan yana olmuştur. Bu sonuç da biz tasarımcılara, dış cephe tasarımı yapılırken cepheyi, çevredeki yapılardan daha farklı dikkatleri üzerine çeken, tasarıma sadece renk, doku ve malzeme anlamında bakmayıp, dış cepheyi yapının fonksiyonelliğiyle de ilişki kurarak tasarlamamızın kullanıcılar açısından bir artı olarak kabul edildiği görülmüştür.

1. hipotez olan toplu konut yapılarının çevreyle uyumlu olması olumlu algılanacaktır, hipotezi doğrulanamamıştır. Tek başına bir yapının çevreyle uyumlu olması yeterli görülmemiştir. Yapıların çevreyle uyumlu veya insan ölçeğinde olmaları, insanlara olumlu bir algı yarattığı konusunda anlamlı bir etki çıkmamıştır.

2. hipotez olan cephe tasarımının niteliğinin yüksek olması insanlarda olumlu algılanacaktır, hipotezi doğrulanmıştır. Toplu konut yapılarında dış cephe tasarımının göz alıcı, nitelikli ve estetik olarak güzel görüntüsü insanlar için olumlu algılanmıştır. Araştırma sonucunda bu konuda anlamlı bir etki çıkmıştır.

Biz tasarımcılar bu konuda şunları yapabiliriz. 3D görselleştirme veya artırılmış gerçeklik

(AR) gibi teknolojilerle, tasarlanan tasarımın henüz yapım aşamasına geçilmeden nasıl görüneceğini daha somut bir şekilde gösterebilir. Bu, iki taraf için de projenin iyi anlaşılmasını sağlar ve iletişimdeki belirsizliği azaltır. Veya tasarımcı, kullanıcıya hâlihazırda bir anket sunabilir. Böylece kullanıcıdan alınacak temel bilgileri hızlı bir şekilde elde etmeyi sağlar ve projeye başlamadan önce önemli noktaları netleştirir. Bu anket, tasarımın yönlendirilmesi açısından önemli unsurları (renk tercihi, kullanılacak malzemeler, sürdürülebilirlik gibi bilgileri) kapsayabilir. Bu yöntemler sayesinde cephe tasarımının daha dikkat çekici ve daha çok tercih edilebilir şekilde planlanabileceği düşünülmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Akkurt E. (2019). ‘Kullanıcının yapı cephelerindeki görsel algısında Gestalt Kuramı’nın etkileri: Diyarbakır’da 3 farklı bulvar değerlendirmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır, Türkiye.
- Akman, M. S. (2003). Yapı Malzemelerinin Tarihsel Gelişimi. *Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi* 426 2003/4.
- Altınay, A. ve Nalçakan, M. (2021). Kişisel tanıklıklar bağlamında mekânsal okumalar ve değerlendirmeler: Bir bellek mekânı olarak Ankara Saraçoğlu Mahallesi. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 1-34.
- Avşar, A.E. (1998). ‘Ofis Binalarında Cephe Tanımı’ Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Aydınlı, S. (1986), “Mekansal Değerlendirme Algısal Yargılara Dayalı Bir Model”, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 26, 15, 51, 70.
- Aytuğ, A. (1987). ‘Mimaride Doku Kullanımının Psikolojik Etkileri Üzerine Bir Araştırma’ Doktora tezi. Yıldız Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Bala, H. (2006). Mimarlık – Şehircilik, Bina – Kent, İç – Dış, Özel – Kamusal Arasında Kentsel Arayüzler. *Yapı Dergisi*, 293.
- Bayraktar, N. (2007). Yeşiltepe Kooperatifi Blokları. (1969-01). *Arkitekt*, 333, 5-7.
- Bayraktar, N. (2007). Yeşiltepe Blokları. *Bülten*, 55, 76-77.)
- Beyhan, Ş. G., Ünügür, M., (2005). Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli, *İTÜ Dergisi Mimarlık, Planlama, Tasarım Cilt:4, Sayı:2, s. 3*).
- Birsel, M. (1982). Tartışılan ile Gerçekleşen Mimaride Cephe Sorunu. *Yapı Dergisi*, 45 (4), Sayfa: 26-29.
- Botton, A., (2007). *Mutluluğun Mimarisi*, 2. Baskı, İstanbul, Türkiye: Sel Yayıncılık.

- Cüceoğlu, D. (2000). *İnsan ve Davranış*. İstanbul, Türkiye: Remzi Kitapevi.
- Çakın, S. (1981), “Mimari Tasarımın İnsan Ve Toplum Bilimsel Temelleri”, Doçentlik Tezi, İ.T.Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Basımevi, İstanbul, 22, 129.
- Çolak, A., (2004), “Duvarlar: Anlamsal (Semantik) Ve Dizimsel (Sentaktik) Bir Analiz”, Doktora Tezi, K.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, Trabzon, Türkiye.
- Çubuk, M. Yüksel, G., Karabey, H. (1978). Yapılanmamış Kentsel – Kamusal Dış Mekanlar. *Yapı Dergisi*, 30, Sayfa: 29.
- Dilekçi, D. (2000). Elektronik Paradigmaya Geçiş ve İmmateryalite, İstanbul, Domus, sayı: 4, 74-77.
- Duru, M.O ve Dereli M. (2021). Yapı kabuğunda doğal taş kaplama kullanımının uygulama bağlamında irdelenmesi. 6. Uluslararası Mimarlık ve Tasarım Kongresi, 25-26 Aralık, 332-345.
- Düzgün, H. (2016). ‘Güncel mimarlık ortamında kabuk-bağlam ilişkisinin sorgulanması’, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Dondero MG. (2020). *The language of images: The forms and the forces*. New York, US: Springer.
- Erdem, S. (1968). *Psikoloji*. Ankara, Türkiye: Ayyıldız Matbaası.
- Ertürk, S., (1984), “Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma”, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye. (L.V. Bertalanffy, 1969), 62-63, 35, 237.
- Ersoy, H. Y. (2007). Mimaride Boyut ve Oran. *Mimarlıkta Malzeme Dergisi*, 4 (2), Sayfa: 34-37.
- Geniş, Ş. (2011). Küreselleşme, Kent ve Kültür. *İdealKent Dergisi*, 2(3), 48-61.
- Hasol, D. (2012). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü* (12. Baskı), İstanbul, Türkiye: Yem Yayın.

- İlksoy, B. (2015). 'Architecture of Constraints: A Mass Customization Oriented Approach for Housing Design', Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Karaaslan, N. S. (2021). Mimari Arayüzdeki Dönüşümde Cephenin Yeri ve Rolü, *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 6 (1), 25-44.
- Kara, B. ve Küçükerbaş, E.V. (2001) "Kent Meydanlarının Tasarımına Demokratik Yaklaşım, *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38(1).
- Krier, R., (1988). *Architectural Composition*, London, England: Academy Editions.
- Kuban, D., (1990), *Mimarlık Kavramları*, İstanbul, Türkiye: Yem Yayınları.
- Kurtçu, G. (1999), 'Mimari Kütlede Biçimlenme Faktörleri', Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, Türkiye
- Kürel, İ. (2013). Ankara Otelleri Dış Cephe Mimarisinde Renk ve Doku Özellikleri, *Politeknik Dergisi*, s.29-36.
- Lee, S. (2011). Wall-Façade as Surface, *C3 Magazine*, 324.
- Özdağ, F. (2004). Barok Devri Yapılar (17 ve 18 Yüzyıl), *Üyelerimizden Dergisi*, 117, 36-41.
- Özer, B. (2004). *Kültür Sanat Mimarlık*. İstanbul, Türkiye: Yapı Yayın.
- Özsoy, A. (2011). Toplu Konut Uygulamalarının Gelişimi, *Ekoyapı Dergisi*.
- Saatçi, S. (2020). Şehir, Mimarî ve Koruma, *bâb Mimarlık ve Tasarım Dergisi*, 1 (1), 77-87.
- Sarıboğa İ. (2023), Geçmişten Günümüze Yapı Kabuğunda Kullanılan Malzemeler, *EJONS International Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences*.
- Şimşek, O. (2022), Mekânsal Deneyimlerde Sinestezi (Çoklu Duyusal Algı) Kavramı ve Teknolojiyle Değişiminin İncelenmesi, *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 7, 40-59.

- Tapan, M., (1996), “Toplu Konut ve Türkiye’deki Gelişimi”, *Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme, Dergisi*, s. 366-378.
- Total, G. Ş. (2023). Sosyal Konut Çalışmalarında Toplu Konut İdaresi (Toki)’Nin Yerini İncelemede Bir Yöntem Denemesi, *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 1-15.
- Uraz, T., U. (1999). Mimarlık bilgisi eskizler ve düşündürdükleri. *Mimarlık Dergisi*, 289(1), 11-12.
- Ünal, S. (2014)., Ankara Sinpaş Altınoran Konut Projesi ve Ekolojik Tasarım, *Planlama Dergisi*, 24(2), 95-106
- Victor, P. & L. Tapié, L. (1959/60). Baroque. *Internationales Jahrbuch Für Geschichtsunterricht*, 7, 247-253.
- Vitruvius, (1990), Mimarlık Üzerine On Kitap, (Çeviren: Suna Güven). İstanbul: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınevi.
- Yağcı T, Cöcen Ü, Çulha O, Korkmaz A, (2021). Alüminyum Döküm Alaşımlarına Dair Son Yıllardaki Akademik ve Endüstriyel Gelişmelere Genel Bakış ve Değerlendirme, *Bursa Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, Cilt 26, Sayı 3.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

- Görsel 1.** Mağara (Karain Mağarası), Karain Mağarası Oluşumu, Özellikleri. Hürriyet Gazetesi, Seyahat sayfası.8 Eylül 2020.
https://tr.wikipedia.org/wiki/Karain_Ma%C4%9Faras%C4%B1 (Erişim tarihi: 2 Ocak 2024)
- Görsel 2.** Notre Dame Katedrali. Mimarlık ve ilke Kavramları, Avrupa'da Gotik, Rönesans ve Barok Mimarileri 2017
<https://arceyhan.blogspot.com/2017/11/avrupada-gotik-ronesans-ve-barok.html> (Erişim tarihi: 2 Ocak 2024)
- Görsel 2.** Andrea Palladio: Villa Rotonda Gilbert, Mark (2020). Historical dictionary of modern Italy (3. bas.). Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.
https://tr.wikipedia.org/wiki/Andrea_Palladio (Erişim tarihi: 3 Ocak 2024)
- Görsel 4.** Andrea Palladio/ Basilica Palladiana Gilbert, Mark (2020). Historical dictionary of modern Italy (3. bas.). Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers. https://tr.wikipedia.org/wiki/Andrea_Palladio (Erişim tarihi: 3 Ocak 2024)
- Görsel 5.** Andrea Palladio/ Loggia del Capitanio Gilbert, Mark (2020). Historical dictionary of modern Italy (3. bas.). Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers. https://tr.wikipedia.org/wiki/Andrea_Palladio (Erişim tarihi: 10 Ocak 2024)
- Görsel 6.** Barok ve Rokoko mimarisi örnekler, Rönesans Dönemi Mimarisi, Mark Cartwright, 2020. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-19059/ronesans-donemi-mimarisi/> (Erişim tarihi: 10 Ocak 2024)
- Görsel 7.** St. Peter's Bazilikası (Roma) <https://mimariterim.com/barok-mimari/> (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)
- Görsel 8.** Versailles Palace, France <https://mimariterim.com/barok-mimari/> (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)
- Görsel 9.** Dolmabahçe Sarayı,İstanbul <https://mimariterim.com/barok-mimari/> (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)
- Görsel 10.** Malta Köşkü, İstanbul <https://mimariterim.com/barok-mimari/> (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)

Görsel 11. Branicki Sarayı / Polonya

https://tr.wikipedia.org/wiki/Branicki_Saray%C4%B1 (Erişim tarihi: 6 Ocak 2024)

Görsel 12. Versailles Palace, France

<https://mimariterim.com/barok-mimari/> (Erişim tarihi: 9 Ocak 2024)

Görsel 13. Yıldız Sarayı, İstanbul

<https://www.gezelim.com/osmanlinin-ihhtisamini-yansitan-tarihi-bir-hazine-yildiz-sarayi-95597.html> (Erişim tarihi: 7 Ocak 2024)

Görsel 14. Panteon, Paris

[https://fr.wikipedia.org/wiki/Panth%C3%A9on_\(Paris\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Panth%C3%A9on_(Paris)) (Erişim tarihi: 9 Ocak 2024)

Görsel 15. Washington, D.C. White House

https://tr.wikipedia.org/wiki/Beyaz_Saray (Erişim tarihi: 9 Ocak 2024)

Görsel 16. Anıtkabir, Ankara

<https://tr.wikipedia.org/wiki/An%C4%B1tkabir> (Erişim tarihi: 13 Ocak 2024)

Görsel 17. Teyyare Apartmanları, İstanbul

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Istanbul_asv202002_img05_Crowne_Plaza_Old_City.jpg (Erişim tarihi: 9 Ocak 2024)

Görsel 18. Tbmm Binası, Ankara

https://tr.wikipedia.org/wiki/III._TBMM_Binas%C4%B1 (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)

Görsel 19. Doğal taşlarla örölmüş, Çandarlı Kalesi

<https://www.erolsasmaz.com/?oku=626> (Erişim tarihi: 15 Ocak 2025)

Görsel 20. Morelia Kültür Merkezi

<https://www.archdaily.cn/cn/photographer/leo-espinosa> (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)

Görsel 21. Léo Doktor Konutları

<https://softartmimarlik.com/afrika-mimarisinin-kuresel-tasarima-etkisi/> (Erişim tarihi: 10 Ocak 2024)

Görsel 22. The Great Wall of WA

<https://www.arkitera.com/proje/bati-avustralyanin-buyuk-duvari/> (Erişim tarihi: 10 Ocak 2024)

Görsel 23. Farklı doku ve modöllerde üretilmiş ön üretimli beton cephe panelleri (Gür,

2015) Sarıboğa İ. (2023), Geçmişten Günümüze Yapı Kabuğunda Kullanılan Malzemeler, EJONS International Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences. file:///C:/Users/user/Downloads/37-47%20(1).pdf (Erişim tarihi: 14 Ocak 2024)

Görsel 24. Brüt Beton Dış cephe kaplama <https://www.emlakkonulari.com/brut-beton-nedir/> (Erişim tarihi: 14 Ocak 2024)

Görsel 25. Metal Dış Cephe kaplama <https://www.fibermetal.com.tr/dis-cephe-kaplama/> (Erişim tarihi: 14 Ocak 2024)

Görsel 26. Metal malzeme ile cephe kaplaması örneği <https://kuntmetal.com.tr/faaliyet- alanlarimiz/cephe-kaplamalari> (Erişim tarihi: 14 Ocak 2024)

Görsel 27. Konya bilim merkezi çelik örtü kabuk yapı <http://www.icosasystems.com.tr/haber-1-konya-bilim-merkezi-planetarium- binasi--celikorgu-kabuk-yapi-montaji-tamamlandi-.html> (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)

Görsel 28. Alüminyum dış cephe kaplama <http://prolinealuminyum.com/aluminyum- levha-cephe-kaplamalari.php> (Erişim tarihi: 11 Ocak 2024)

Görsel 29. Çinko Dış cephe kaplama <https://www.arcdema.com/portfolio/davines- koyu/> (Erişim tarihi: 15 Ocak 2024)

Görsel 30. Bakır dış cephe kaplama örnekleri <https://pimeks.com/sistemler/60/bakir- cephe-kaplama-sistemleri> (Erişim tarihi: Ocak 2024)

Görsel 31. Alüminyum kompozit cephe kaplaması <https://www.storyapi.com/aluminyum-kompozit-panel-cephe-kaplama/> (Erişim tarihi: Şubat 2024)

Görsel 32. Ahşap dış cephe kaplama örnekleri <https://www.sasonaluminyum.com/tr/istanbul-dis-cephe-ahsap-kaplama/> (Erişim tarihi: Ocak 2024)

Görsel 33. Ahşap dış cephe kaplama örnekleri https://www.archdaily.com/360605/the-green-pine-garden-scenic- architecture?ad_source=search&ad_medium=projects_tab / (Erişim tarihi: 17 Aralık 2024)

Görsel 34. Eskişehir OMM Müzesi dış cephesi <https://arquitecturaviva.com/works/museo-de-arte-moderno-odunpazari->

eskisehir-9 / (Erişim tarihi: 18 Aralık 2024)

Görsel 35. Hearts Kulesi cam cephe

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Hearst_Kulesi_\(New_York\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Hearst_Kulesi_(New_York)) / (Erişim tarihi: 18 Aralık 2024)

Görsel 36. Aldar HQ cam cephe <https://www.archdaily.com/240524/al-dar-headquarters-mz-architects> / (Erişim tarihi: 19 Aralık 2024)

Görsel 37. ETFE Yapı Kabuğu <https://www.tensaform.com/tr-TR/etfe-nedir/155/> / (Erişim tarihi: 19 Aralık 2024)

Görsel 38. Farklı formlardaki konut tasarımları https://www.archdaily.com/871379/22-haganim-st-ramat-hasharon-bar-orian-architects/591a5cdce58eced8ef0000ac-22-haganim-st-ramat-hasharon-bar-orian-architects-photo?next_project=no/ (Erişim tarihi: 20 Aralık 2023)

Görsel 39. Novo Brdo, ekonomik modern konut tasarımı

<https://www.arkitera.com/haber/slovenyada-ekonomik-modern-konut-bolgesi-novo-brdo/> (Erişim tarihi: 25 Aralık 2023)

Görsel 40. Dong Dorteavej Residence <https://www.dezeen.com/2018/10/09/big-bjarke-ingels-affordable-housing-dorteavej-residence-copenhagen/> (Erişim tarihi :17 Ocak 2024)

Görsel 41. Boulogne-Billancourt, Fransa https://www.archdaily.com/392110/seguin-agence-bernard-buhler/51c3d23eb3fc4bc6cb000109-seguin-agence-bernard-buhler-photo?next_project=no/ (Erişim tarihi: 17 Ocak 2024)

Görsel 42. Spectrum Apartmanı - Box Hill, Avustralya

<https://archello.com/de/project/spectrum-apartments> / (Erişim tarihi: 15 Ocak 2024)

Görsel 43. Saraçoğu Mahallesi <https://www.emlakkonut.com.tr/tr-TR/saracoglu-mahallesi%CC%87/> (Erişim tarihi: 19 Ekim 2024)

Görsel 44. Saraçoğu Mahallesi bahçe görünümü <https://www.emlakkonut.com.tr/tr-TR/saracoglu-mahallesi%CC%87/> (Erişim tarihi: 19 Ekim 2024)

Görsel 45. Saraçoğu Mahallesi yapılar dış cephe <https://www.emlakkonut.com.tr/tr-TR/saracoglu-mahallesi%CC%87/> (Erişim tarihi: 19 Ekim 2024)

Görsel 46. Saraçoğlu Mahallesi Konutları görünüm cephe

<https://www.emlakkonut.com.tr/tr-TR/saracoglu-mahallesi%CC%87/> (Erişim tarihi: 19 Ekim 2024)

Görsel 47. Saraçoğlu Mahallesi Gece görünümü cephe

<https://www.emlakkonut.com.tr/tr-TR/saracoglu-mahallesi%CC%87/> (Erişim tarihi: 20 Ekim 2024)

Görsel 48. Yeşiltepe Blokları Dış Cephesi

<https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/SMB/id/1385/> (Erişim tarihi: 20 Ekim 2024)

Görsel 49. Yeşiltepe Blokları İç Avlu Görünümü

<https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/SMB/id/1385/> (Erişim tarihi: 20 Ekim 2024)

Görsel 50. Yeşiltepe Blokları İç Avlu Görünümü

<https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/SMB/id/1385/> (Erişim tarihi: 20 Ekim 2024)

Görsel 51. Merkez Ankara Projesi

<https://satis.emlakkonut.com.tr/proje/merkez-ankara#lg=1&slide=3> (Erişim tarihi: 23 Ekim 2024)

Görsel 52. Merkez Ankara Projesi Konutlar

<https://satis.emlakkonut.com.tr/proje/merkez-ankara#lg=1&slide=3> (Erişim tarihi: 23 Ekim 2024)

Görsel 53. Merkez Ankara Konutlar Dış Görünüm

<https://satis.emlakkonut.com.tr/proje/merkez-ankara#lg=1&slide=3> (Erişim tarihi: 23 Ekim 2024)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Bilge DOĞAN

Yabancı Dil: İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Mimarlık	Düzce Üniversitesi	2025
Lisans	Mimarlık	Düzce Üniversitesi	2022
Lise		Mustafa Kemal Anadolu Lisesi	2018

TEZDEN ÇIKAN YAYIN(LAR)

Doğan, B. & Arslan, H, 'Toplu Konut Dış Cephe Özelliklerinin Kullanıcı Algısı Açısından İncelenmesi'. 9. Uluslararası Azerbaycan Fen, Mühendislik, Matematik Ve Uygulamalı Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı, ss. 477-485, 2025.